

poprzez nr K.58

XII 105 /

FUNDACJA GENERAL ELŻBIETY ZAWACKIEJ
Archiwum i Muzeum Pomorskie Armii Krajowej
ul. Wojskowej Służby Polek
87-100 Tomi, ul. Podmurna 93, tel. 9548 55 85 22 186
zak@wp.pl www.zawacka.pl
NIP 500 10 25 127; REGON 870502736
KRS 00000 41632
Nrr-1 22 1050 1506 0000 0000 5002 0244

adres córki

2 Tomi M.

6-220 Kornatko

Siedlisko

87-100 Tomi

Sowisto

89-606 Charytaty

T. list wysłany w IV 2008
wzrost adreśtu - adresat
niezwykły /

Grudziądz
ZWS-AK, WSK

Chrzanowska Helena
z d. Młynarz
ps. „Kornat”

M: 58/58 Pom.

**SPIS ZAWARTOŚCI
TECZKI**

Chruszczowska Helena

D. K.: 58/58 Pom.

Grodzińska A. K. W. S. K.

I./1. Relacja *k. 12 s. 1-14*

I./2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące relatora

I./3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące relatora *k. 1 s. 1*

II. Materiały uzupełniające relację *k. 4 s. 1-4*

III./1. Materiały dotyczące rodziny relatora

III./2. Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r.

III./3. Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) *k. 7 s. 1-16*

III./4. Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945

III./5. Inne ...

IV. Korespondencja

1) *k. E. Zawacka* *k. 15 s. 1-18*

2) *k. J. Gąsienickim* *k. 1 s. 1*

V. Nazwiskowe karty informacyjne *k. 33*

VI. Fotografie *dwie ikony grafii*

- 1/1. Pelaja - Chrusnowska Helena z d. Jętnars
1. Pelaja o działalności Heleny Chrusnowskiej spisana przez Elżbietę Zawacką #. 05. 1976, ręk. oryg. k. 2 s. 1-2
 2. Pelaja Heleny Chrusnowskiej spisana ołk. Pol. Tow. Historycznego 9. 11. 1976, mpis, oryg. k. 4 s. 3-6
 3. Pelaja H. Chrusnowskiej spisana przez Jadwiggę Jasowską, mpis kopia z 1976r. k. 2 s. 7-8
 4. Notatki Elżbiety Zawackiej dotyczącej działalności Heleny Chrusnowskiej z 3. 06. 1979 r. (1/2), ręk. oryg. k. 2 s. 9-10
 5. Uwagi o biogramie notariusza spomędzome przez H. Chrusnowską, ręk. oryg. k. 1 s. 11-12
 6. Notatki spomędzome przez Józefę Zachę - na podstawie zeszyfrowanych notatek z dozu Stutthof spomędzomych przez H. Chrusnowską, ręk. z 23. 10. 1974, oryg. k. 1 s. 13-14

Relacja uczestniczący w życiu i niepodległości

- I
1. Chruszowska Helena, z d. Mitynowa, w czasie okup. Chruszowska
 2. 30. 1009. 1908 n. w Krotoszyne
 3. Wronyńskie i Marianna z d. Serch
 4. ojciec namiestnik w Krotoszyne; mąż mistrz mitynowski (1928)
 5. średnie w Krotoszyne; wydziałowe państwowe w Bydgoszcz
 6. 86-220 Kornatowo,

- II
1. praca na prasie w Bydgoszczy od r. 1926 - na liniach mitynowskich w francuskim. Po zamężeniu w domu KS m. z. w Kornatowie, przerzuciła obywatelstwo na pow. Chetmnie ostentacyjnie Związku Zach. i LOPP
 2. prezent. sam. z ZHP, a m. p. i p. w Chetmnie

- III
1. Do wiosny 1940 w Kornatowie przy mężu. Wyprzedzenie siompy 40% do Bartłowa pow. Chetmnie, m. p. i k. w Starym Szkole. Mąż pracował w Chetmnie, ja w domu z trojgiem dzieci wstępując i chłopskim wychowaniem; z Bartłowa w 1942 r. do brzoła pow. Chetmnie
 2. styczniu 1941 w liwie, wprowadzone przez Halinę Strzelecką (Angora) i zaproszone; (Zw. / FK) - prowadziliśmy sklepik szubrawczy zarski
 - 3/4 Poleca mi zbieranie apteczki i zaproszenie mi nic nie było w goni-
mie (nie dostało to do skutku, bo osoby o to zapadłyte odcisły)
- poleca kontaktować się z określonym lekarzem ^{w Chetmnie} m. p. znanym, który jest w stanie odcisnąć ap. p. p.;
- organizowanie gromadzenia leków i materiałów apteczki ko-
nych, ponieważ miastem znaną aptekarką niżej jest Mary
Mielnicka w liwie (zmarła po wojnie), która ofiaruje mi to
zgodnie. P. Strzelecka mówiła sprawnie, że otrzymana została karta
ale do tego mi dostało
- poleca zrobienie dwóch osób, z którymi miastem jeszcze
na przesłaniu sam. tam do Torunia, jako punkt kon-
taktu podać sklep zegarmistrzowski (w którym pracował
też brat Strzelecki) na ul. Świętokrzyskiej. Nie dostało do skutku
miastem być u dr. Chojnackiego ^{skutku} w Toruniu; to było lato 42 r
Harto do sklepu zegarmistr. było; czy Pan będzie krótki
angora? W Chojnackiego powiedział mi, że jest awant.
i tak samo brat Haliny w sklepie. Zapas leków od-
datam z powrotem do apteki

Do przewożenia lekarstwa ^{na} angarywałam siompy lekarski
Była z lekarstwami m. p. Jawockiej w Chetmnie, w parę godzin
pojechała na dworzec w Toruniu, gdzie oddała lekarstwo; pozosta-

wystrada ^{poarte} Vdov Krabun lekarstve do Subkova pas Teru do p.
Prorovstvego, niy jeezo, a zone jeez mior, ze ma o tej sprave
mi wie, (pracovat jako robotnik u kienze) nasledce paerli byt fikcyjny
kiznie Peatsch: pizore opirni wystratam poarte.
Zesmie Kilkanarici paerik, wystratu od p. Oxlinobuj

- Bytam punktem zatrzymanie dla przyjednych akowes:

- 1) byt jakis pan (prawdopodobnie - wy Neri Barzel - Piotr?) nocowal
raz wiazem 1942 r (?)
- 2) 1941 r nocowal raz pan, pytajemy aj o trasz na Galub (prawdopodobnie
chcial udeic na do 99)
- 3) Krotko przed awenturami nocowal w antonick ^{z Gdyni} w spistpracujemy
z Gens, chcial jechac do 99, gdzie byt i robic (robil go awen-
turali) po paru miesiacach

[prafa Elżbiety Zawackiej]

Relacja żyjącej uczestniczki walk o niepodległość ~~data wpływu~~

I. Dane osobiste

1. Chrzanowska Helena z d. Młynarz, w czasie okupacji Chrzanowska
2. Chrzanowska Helena ur. 30.09.1908r. w Krotoszynie Wlkp.
3. Wawrzyniec i Marianna z d. Serek
4. Ojciec rzemieślnik w Krotoszynie - urzędniczka pocztowa w Bydgoszczy
 mąż mistrz młynarski /1928/
- 5: średnie w Krotoszynie, urzędniczka pocztowa w Bydgoszczy
6. 86-220 Kornatowo

II. Okres przedwojenny do 1.09.1939r.

1. Praca na poczcie w Bydgoszczy jako telefonistka od r 1926 na liniach międzynarodowych w j. francuskim
 Po zamążpójściu w domu
 KSMZ w Kornatowie od 1928r prezeska okręgowa na pow. Chełmno, członkini Zw. Zach. i LOPP
 Od dziecka harcerka, w Bydgoszczy w drużynie pozaszkolnej Em. Plater
2. Przeszkolenie sanitarne w ZHP, a kurs pl. i pg. w Chełmnie.

III. Okres okupacji do maja 1945r.

1. Do wiosny 1940r w Kornatowie przy mężu. Wysiedlona wiosną 1940 do Bartlewa pow. Chełmno, mieszkałam w starej szkole. Mąż pracował w Chełmnie, a w domu z trojgiem własnych dzieci i chłopcem wychowankiem - z Bartlewa w 1942r do Lisewa pow. Chełmno.
2. W styczniu 1941 w Bartlewie wprowadzona przez Halinę Strzelecką "Angora" i zaprzysiężona ZWZ/AK - prawdopodobnie Strzelecką skierował Jarocki.
- 3/4 Strzelecka poleciła mi zbieranie ogłoszeń i zarządzeń niemieckich w Gminie - nie doszło to do skutku, bo osoby o to zagadnięte odmówiły.

Poza tym poleciła skontaktować się z określonym lekarzem w Chełmnie /znanym mi/, który jednak odmówił współpracy. Organizowanie gromadzenia leków i materiałów opatrunkowych, ponieważ miałam znajomą aptekarkę nieżyjącą Marię Wielińską w Lisewie /zmarła po wojnie/, która ofiarnie się na to zgodziła. P. Strzelecka mówiła wprawdzie, że otrzymam zwrot kosztów, ale do tego nie doszło.

Poleciła mi zwerbować dwóch osób, z którymi miałam jechać na

przeszkolenie sanitarne do Torunia. Jako punkt kontaktowy podała sklep zegarmistrzowski /w którym pracował też brat Strzeleckiej/ na ul. Szewskiej. Nie doszło do skutku miałam być u Dr. Chojnackiego okulisty w Toruniu. To było lato 1942r. Hasło do sklepu zegarmistrza było: "Czy pan hoduje króliki Angora". U Dr-a Chojnackiego powiedziano mi, że jest aresztowany i tak samo brat Haliny Strzeleckiej w sklepie. Pewien zapas leków oddałam z powrotem do apteki.

Do przewożenia lekarstw zaangażowałam siostrę Wiktorię. Była z lekarstwami u p. Jarockiej w Chełmnie, raz pojechała na dworzec w Toruniu, gdzie oddała lekarstwa

Pozatem wysłałam pocztą dwukrotnie lekarstwa do Subkowy pow. Tczew do p. Brzozowskiego, nieżyjącego, a żona jego powiedziała, że nic o tej sprawie nie wie, /pracował jako robotnik u Niemca/ Nadawcą paczki był fikcyjny Niemiec Peatsch, jeszcze gdzieś wysyłałam pocztą. Łącznie kilkanaście paczek, wszystkie od pani Wielńskiej z Lisewa.

Byłam punktem zatrzymania dla przejezdnych akowców:

1. był jakiś pan /prawdopodobnie w/g Kazimierzy Bartel "Piotr", nocował raz wiosną 1942r/
2. W 1941 r. nocował raz pan, pytający się o trasę na Golub /prawdopodobnie chciał udać się do GG.
3. Krótco przed aresztowaniem nocował Antoni Janusz z Gdyni, współpracujący z Genowefą Młynarz, chciał jechać do GG, gdzie był i wrócił /wówczas go aresztowano/ po paru miesiącach. Antoni był sądzony przez Sondergericht i stracony w Berlinie w 1943r.
4. Pseudonim mój był "Kornat". Przeszkolenie z zakresu służby sanitarnej w harcerstwie przed wojną. Moja praca to służba w RO członek siatki organ. służby sanitarnej podlegającej Dr Chojnackiemu w Toruniu. Od 1941 do 1942r czerwca.
5. Aresztowana w lipcu 1942r w Lisewie pow. Chełmno. Kiedy gestapo z Gdańska /Leyer i Witt/ przyjechali po mnie i męża byłam nieobecna. Aresztowali i zabrali do więzienia w Starogardzie Gd. męża mojego Zygmunta Chrzanowskiego. Wracając z Krotoszyna zatrzymała mnie żandarmeria niem. do dyspozycji gestapa gd. W domu odbyła się b. szczegółowa rewizja, roztrzęsano każdą sztukę bielizny, szuflady poopróżniane, meble poodsuwane itp. Powydzielali zdjęcia z albumów. - Następnego dnia przyjechali gestapowcy z Gdańska i zawieźli mnie do więzienia do Starogardu Gd. Tam były moje 3 siostry, Stanisława, Wiktoria, Genowefa i mój mąż. Podczas przesłuchów bito mnie do nieprzytomności, chcieli dowiedzieć się nazwę organizacji i nazwiska przywódców. Indagowano mnie o pseudonim "Zajac". Ponieważ wymawiali po niemiecku wychodziło to jako "cajac". Później zorientowałam się że chodziło o Jarockiego, którego fotografię mi pokazali, ale ponieważ było to kiepskie zdjęcie - wymienionego nie poznałam. Z całej grupy aresztowanych w lipcu 1942 byłam ostatnia, nie wymieniając żadnych nazwisk. Nie zdradziłam mojej funkcji i broń się, że nie znam żadnej - tak jak mówili "Illegale polnische Organization". Ze Staroga-rdu przewieziono mnie w listopadzie

do Gdańska, gdzie na nowa przechodziłam przesłuchy. W Starogardzie tak mnie zbito, że przychodził mnie oglądać naczelnik więzienia i powiedział, że nie pozwoli aby w jego więzieniu gestapowcy urządzali jatkę. Między jednym a drugim przesłuchaniem była około 2 tyg. przerwa, bo byłam niezdolna do poruszania się. Grozili mi, że powieszają mnie na oczach moich dzieci w Lisewie jeśli nie wyjawię członków RO i jaką funkcję pełniłam w organizacji.

W Starogardzie w więzieniu na "Freistundzie" zobaczyłam Halinę Strzelecką, Jarocką i siostrę moją Wiktorię, która była posiniaczona - ślady przesłuchania. Obok w celi siedziała siostra moja Stanisława i Dora Szklarska. Porozumiewaliśmy się wystukiwaniem "morsa". W październiku siostra moja Stanisława została zwolniona. Twierdziła uparcie, że nic nie wie i nikogo niezna. Zwolniono również męża mojego, który twierdził tak samo. W Gdańsku byłam w więzieniu przy ul. Karrenwall, skąd prowadzono nas pod silną eskortą do gestapa, które miało swą siedzibę przy ul. Schiesstage. Po drodze Niemcy cywile pluli na nas. Byłam tak osłabiona, że idąc po schodach esesman popychał mnie kolbą.

Pewnego późnego wieczoru około godz. 23 w Gdańsku przyjechał na Karrenwall gestapowiec Laske i próbował w dobry sposób umizgami wydobyć zeznania.

Na ~~przełomie~~ koniec grudnia wywieziono mnie wraz z grupą więźniów do Stutthofu. Otrzymałam No. obozowy 17451. W Stutthofie byłyśmy do marca 1943 izolowane. Pracowałam w kartoflarni, w lesie "Waldkolonne", w kuśnierstwie, u gospodarzy niemieckich, w warsztacie szewskim i przy końcu wyrabiałam słomiane buty. Byłam w 1943 b. chora. Ratował mnie Dr Roszkowski. Potajemnie dawał mi zastrzyki wapna. Stwierdził niezbyt dróg oddechowych - podejrzewał gruźlicę. Ponieważ b. źle znosiłam zastrzyki, nie pamiętam już ~~jakim~~ jaką drogą dowiedziała się śp. Maria Wielińska o mojej chorobie. Od niej członek RO z Brodnicy odebrał pastylki wapna i dostarczono mi je do obozu. W tym czasie prace w warsztacie wykonywały za mnie koleżanki.

W Starogardzie w więzieniu otrzymałam dwukrotnie przez wachmankę Rychter, która podobno też była członkiem RO - aspirynę, krople nasercowe, chleb i wędlinę, które to produkty przysyłała mi znajoma Borowczak, dowiedziawszy się, że jestem w więzieniu.

W obozie należałam do grupy więźniarek, które organizowały wieczornice, jasełka i różne inne uroczystości. Deklamowałam, śpiewałam, chodziłam z jasełkami po izbach. Czynna była bardzo
✓ śp. Halina Strzelecka. Opiekowałam się starszymi kobietami /Woźniak Gdańsk - Duczak Warlubie/ i w roku 1944 w lutym kiedy przyszła grupa dzieci do obozu zorganizowałam zbiórkę żywności dla dzieci i matek ciężarnych i systematycznie im przekazywałam.
✓ Kaszkę manną i cukier dostarczał kucharz Janek Kroplewski,
✓ którego prosiła o to śp. Renia Dąbrowska. Po 3 miesiącach wywieźli wachmani dzieci do Łodzi.

Byłam inicjatorką sabotażu w "pelckammerze". Kroiliśmy źle kurtki futrzane przeznaczone rzekomo dla niem. lotników i niszczyliśmy skórki. Rezultat był taki, że brakowała w magazynie większa ilość skórek. Podczas nocnej pracy wyczesywaaliśmy do skórek wszy. Po

- 4 -

awanturze kiedy stwierdzili braki w magazynie majster-cywil zagroził mi, że tym razem to tylko z litości nie wskaże mnie jako sabotażystkę, bo pytał ile mam dzieci. Jak doszedł do tego, że przy naszym stole wyszła inicjatywa, nie wiem, ale musiał to ktoś zdradzić. Miałam notatki z przeżyć obozowych, lecz podczas wyrzucania sienników w czasie kiedy byłyśmy w pracy - zagięły.

IV. Okres powojenny

Wróciłam do Kornatowa w maju 1945r. Pierwsze lata nie udzielałam się społecznie. Miałam częste wizyty z Urzędu Bezp.. Dzieci moje nie zostały przyjęte na wyższe uczelnie. Po roku 1957 zaczęłam pracować społecznie. Zorganizowałam Koło Gospodyń Wiejskich w Kornatowie, jestem członkiem Frontu Jedn. Narodu, należę do ZSL, jestem sekretarką - w 1946 roku wstąpiłam do Związku b.więźniów politycznych, bez przerwy należę do dnia dzisiejszego do ZBoWiD-u. Pełnię funkcję sekretarza Koła ZBoWiD w Lisewie. Jestem w Radzie SKR-u, Wiceprzewodniczącą w Gminnej Radzie Kobiet

Ewak-uacja obozu

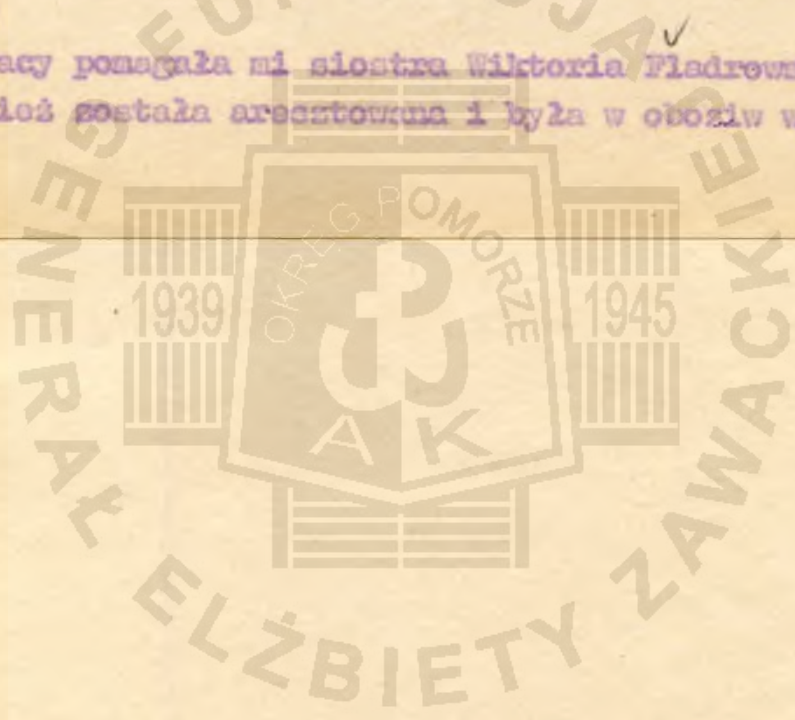
Pod koniec stycznia 1945r ewakuowano nas pieszo przy mrozie ponad 20 stopni i silnych śnieżycach kierunek Lębork. Był to "marsz śmierci" który prowadził przez Luzino, Zamostne, Pruszcz, Żukowa, Pomiecino, Rybno, Gnewin. Wiele więźniarek nie wytrzymało tej makabrycznej drogi ~~ixginaly~~ z wyczerpania i ginęły zastrzelone przez esesmanów. Ja zachorowałam na tyfus plamisty w Rybnie. Tam oswobodziło nas wojsko radzieckie. Pierwszej pomocy udzielił nam lekarz radziecki. Wróciłam do domu w maju 1945r..

Kornatowo, dn. 9.11.1976.

Helena Chrzanowska

*Chmarnowska
Helena*

- 2
✓ Należałam do polskiej tajnej organizacji od stycznia 1942 roku. Do pracy konspiracyjnej zwerbowała mnie Halina Strzelecka z Torunia /obecnie w Szwecji/ pseudonim : "Angora". Mój pseudonim był "Kornat". Polecono mi /przez Halinę Strzelecką/ zorganizowanie apteki, przeocowywanie i ukrywanie /przez kilka dni/ członków organizacji oraz wysyłanie przesyłek do Borów Tucholskich.
- ✓ Poza Haliną Strzelecką nie znałam nikogo.
- ✓ Mając znajomość w aptece w Idsewie w osobie Marii Wielinskiej, obecnie kier. apteki w Idsewie, magazynowałam lekarstwa i materiały opatrunkowe w mieszkaniu i na strychu. Kiedy dowiedziałam się, że nastąpiły w Toruniu masowe aresztowania /było to w czerwcu 1942 roku/ zdążyłam wszystko usunąć.
- W końcu czerwca 1942 roku aresztowano mnie i po śledztwie w Starogardzie i Gdańsku zesłano mnie do Konc. Ob. w Stuthofie.
- ✓ W pracy pomagała mi siostra Wiktorja Fladrowska, która również została aresztowana i była w obozów w Stuthofie.

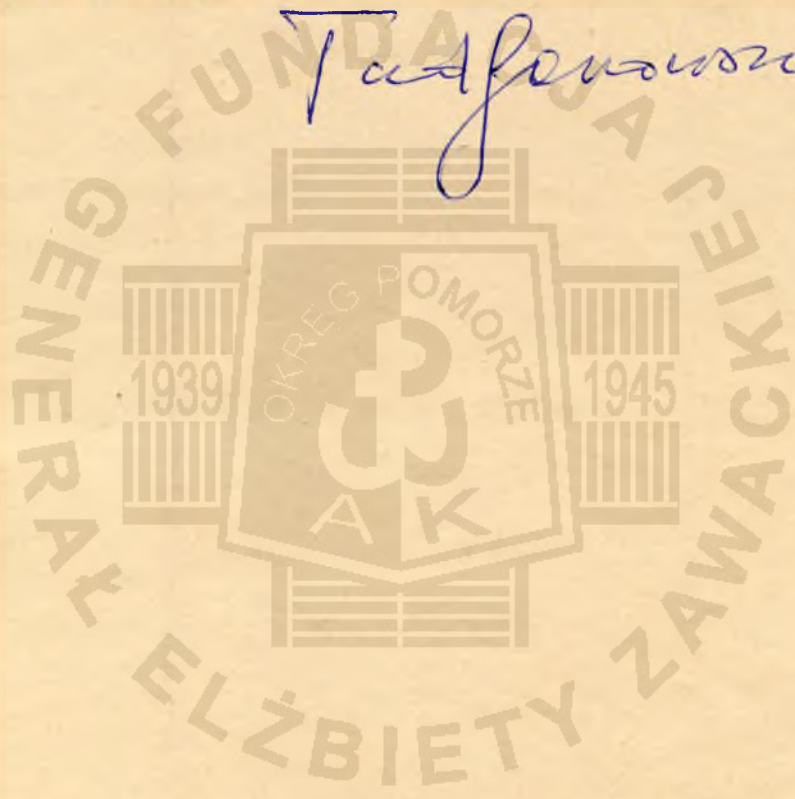

Jak wynika z relacji Marii Wielińskiej pracę po moim aresztowaniu kontynuowała Helena Frąckowska z Chełma /nie żyje/.

Nadmienić wypada, że wszystkie wymienione osoby w w/wym. sprawie to harcerki.

Materiał opracowany w szkole w dysensie w r. 1976.

Tadfasowos

3. VI 79

9

P. Chruszowska ps. Kornat

Współpracowała z szatwą Zygmunt⁴
Kontakt nawiązała przez Pawła⁵ i Władysław⁶
ps. Bagny. Zachodziła do Komnaty⁷ w
przejazdzie z Cetne do Górnego
miej⁸ wycieczką przez miasto⁹ do Górnego
miała być zaproszona w Górnym
i tam otrzymała zadanie
miała to być w ekspedycje przedwojennej
domu¹⁰ wawerskiej Poronickich
Arceńskich (1941) tam przesiedliła
do domu¹¹ wawerskiej tym była jej siostrą
bracia 1939 1945

Kornat otrzymała w Stutthofie
wzajem (1. dwa opiekowanie - ma lewo
przez kuchnię Kropleskiego) na gorzkiej
Kornat 1943

dr Josef Roskard wycieczki Stutthofu z
Woj¹² i Paul¹³ w Warszawie H. Jela Stawinska z
mieli Kornat¹⁴ zrobić odnowę specjalnie
skonstruowanego potajemnie aparatu.
Jeżeli odstępiano od tego i polecono
zawieszanie wapieni

Od p. Wierłowski z apteki w Linczu
przez Chetno odbierano lekarstwa
alle Brodniczy (mająca o tym ps. wojni
ps. Kornat [pud. E. Luracka]

f. Kontakt

zaproszenie przez Zofię Halinę
Streckell; dostawcami lekarstwa

kontaktujemy z Gólcym przyjeżdżając
przez Żyż - Michyłowice
do Gg via Gólczyń-Dobryń

organizowanie również sam. polecon
przez Streckell; najpierw na listowo
pokr. Chetno -

najpierw lekarstwa

II zadanie - kontakt z lek. Dorożko-
Wini - chodziło o skolekcje re. toru-
szek - ocenił wst. pracę

III zadanie - dostawcami dokumentów
z gminy - nie udało do chwili
arekrowania

IV zbieranie dowodów terroru - plakaty,
wzrostki, zarządki
nie udało

[prof. E. Zuchowicz]

Stownik Biograficzny Komsytwy Pomorskiej 1939-1947
tom I, strona 147 p. Hanna Bermanowska - Bermanowa

Helena Bermanowska z d. Mlynen, ps. "Korabel"
Podczas wojny prac. mogła się na tajnych Komitetach. Do 1919 r.
praca posadkowa niemiecka. Od 1920 r. uczyła się w Szkole dziewcząt
która została przekształcona w "Szkołę Młodzieżową" której jest absol-
wentką

Od 1926 r. do roku 1928 r. pracowała na Powiecie Górnym w Rydziszynie
jako telefonistka, ale biurowo między narodowych w języku fran-
cuskim.

Wzięła udział w sierpniu 1928 r. ze Zygmuntem Bermanowskim.
Wienkela w Komitetach do wybuchu wojny.

Wprowadzona do kompiracji przez Helenę Gierowską i Helenę Strelcką
ps. "Anzora" Od 1941 (koniec roku) rozpoczęła pracę z dr. Choj-
nickim - lekarzem okulista w Toruniu. Z jego poleceniem zorganizowa-
wała w Lisowie punkt apteczny - jako osłonek siatki szuiter-
nej. Zadanie: wyrobienie kandydatów dla przetrwania szuiterne.
Leki otrzymywała z Apteki w Lisowie, gdzie pracowała Hanna Wie-
lińska - Miszyńska. Od dr. Dzięsińskiego była prowadzicielem met. operacyjnym.
Na wiadomość o aretowaniu dr. Chojnickiego, a także o aresztach
szuiter. szuiter. Wkrótce zostało mi nie powiedziane, Dr. Dzięsiński prze-
szedł w szpitalu w Chetumie.

W październiku miałem się wraz z siostrą Stanisławą i mężem Hel. Bermanowskiej
Zygmuntem. Stanisława i mój H. brn. byli organizatorami Stowarzyszenia gd.
Wskazywał na koniec roku 1942 r.

Helena Gomanowska była kierownicą od 30 marca 1920r.

Pracowała w Warszawie w dniu 3. maja.

W styczniu w III dwunajmiejście spisek szkolnej sieni. Emilii Plater

zł. 200 zł. 00c, jako przybrosła drużba.

1937-1939 sędzia, Sądowy Szereg i Sędziowie, prokurator

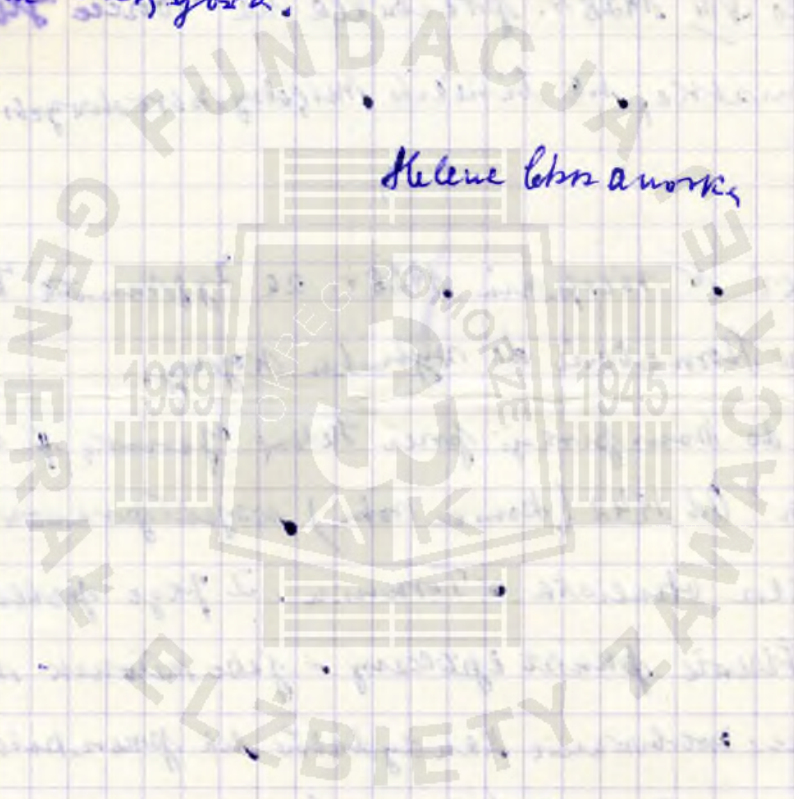
Janina Kucowa. Ostatnie spotkanie Kilkę lat (2. marzec -

1939) w Toruniu.

Do wybuchu wojny sędzi i pracy K S M Z. (od 1929r. do 1939)

jako prezenterka okręgu.

Helena Gomanowska

58 Poin

Notatki więźnia obozu koncentracyjnego
Stutthof - Helena Chrzanowska - nr 17451 - N° 3
zakazowane na pułkownik, które przeważnie
czołowe było na przybory do szycia.

Kiewol. 18/8 - 21/8 +++

Dnia 18.8.1944r. przyprowadzono do obozu grupę
jeńców - żołnierzy radzieckich. Byli bardzo
wycieńczeni i słabi. Wielu było rannych.
Dnia 21/8 wręczono im ręczniki i mydło,
oznajmiając, że pojedą do kąpieli.

Zaprowadzano ich wszystkich około
40-50 do komory gazowej.

Kwiec 19/8

W roku 1944 w Stutthofie była taka wielka
śmiertelność, że z powodu coraz większego
nasilenia palenia ciał, ponieważ kuchnia z ko-
mina krematorium wysoko ponad las.

27/9.1944r transport powst. Warsz.

Przybył transport powstańców warszawskich.
Wielkie przeżycie dla kobiet przebywających
w obozie. Duma i wdzięku! Słota ku niemu
"Wolność"

5 Wieczorek Bronistawa 45155

Więźniarka pochodząca z Plocka.

Kobietę ciężarną. Powieszono ją we wrześniu
1944r.

Stos 10/1 1945 r.

Krematorium nie udało się palić ciał
wobec tego składowano stosy trupów pod
nasem i tam je spalono.

№. 92378 Jerry	-	numer oboz	Albertina Jerrygo
Zost. 92464 Bruno	-	"	" zastępowykiego Bron.
Mylk. 93474 Józef	"	"	" Mykowskiego Józefa

cyenia 10.7.1944 r.

✓ cemenowa szynarz cstanek AK
z ul. Wolyni, dwukrotny więzień Stutthofu
nr 17514 skazany w Berlinie.
Wyrok wykonano 10.7.1944 r.
w Plötzensee.

Wyjaśnienie: przedziałko z szynami znajduje
się z Muzeum w Prusku Stettina
Pomyślny tekst jest odpisem - notatka
b. więźniarki obozu koncentracyjnego w
Stutthofie, Heleny Chrząnowskiej kamie-
szkującej w Karnobrowie pow. chetmińskiego.
Kotłownia znajduje się również z Muze-
um z Stettina.

Wypis sporządził Józef Jachon
prezesa Muzeum
Stettino, dnia 23 października 1974 r.

1/3. Inne materiały dokumentacyjne:
Chranowska Helena:

1. Opisanie Armii Paszkowskiej
z 28.01.1975, kserokop. wienytel-
niomego odpisu

k. 1 s. 1

Auna Paszkowska
2 d. Jydyska
p.s. Marta
Strzok Powiat. ZB
m 6

Odpr. Strzok 28 / 1975 r.

Wojciech H Chrzanowski
Chorzow

WnioÅnienie s'wiadczenia

Ja jako ucz. Ruchu Oporu - ZWZ-AK od VI 1940 r.
ob. kaw. Stalpot od 2 XI - 24 II 1945
dec. BR 7633780 z 1964 K Polk Strzok
i to jest suma mi jako uczn. R O

Jako uczestnik R O strzok 212 AK od 1941 r. Akcja w Toruniu
mieszkaÅ w Toruniu Jydaw s'wiadczenie 212 AK od 1940 w s'wiadcze
Izrael. Tabela ob. kaw. Kowalewy ob. kaw. 212 AK na Pomoru

2 jako miesiÅ pol. ob. kaw. Stal. str. 17442 od grudnia 1942
do ewakuacji ob. kaw. Wyjazd do szpitala w szpitalu w szpitalu
w ob. kaw. 212 AK na Pomoru. w ob. kaw. pniebysiaty w szpitalu
Able. Przew. Kowalew

SkierowaÅ na podziemie w szpitalu. WynalazÅ do
Zw. Str. i w szpitalu w szpitalu. w szpitalu ps Kowalew
zostaÅ skierowaÅ do 212 AK w 1940 r. pniebysiaty. w szpitalu.
Szpitalu 212 AK od 1940 r. pniebysiaty. w szpitalu.
Szpitalu w szpitalu. Szpitalu w szpitalu. w szpitalu.
Kowalew ps Kowalew - kierownik w szpitalu. w szpitalu.
Kowalew ps Kowalew - kierownik w szpitalu. w szpitalu.
WnioÅdzam, Åi Å to ps Kowalew pracowaÅ w szpitalu
organizacyjnej Szpitalu sanitarnego Ob. 212 AK na
Pomoru organizowaÅ punkt sanitarny w szpitalu
w oparciu o szpitalu w szpitalu. w szpitalu.
do p. Str. kontakt. w szpitalu jubilejskim na ul.
Kowalew gdzie pracowaÅ Strzok H.
WnioÅdzam Å to ps Kowalew kontakt. dia.
strzok. 212 AK a

URZAD GMINY
86-250 LISOWO
woj. toruÅskie

Za zgodnoÅ i odprisen.
Lisowo, dnia 1993 05 12

SECRETARZ GMINY

Jana
Holina Chrzanowska

WnioÅdzam, Åi
mieszkaÅ w Toruniu
szpitalu Ob. 212 AK
na Pomoru Anna Paszkowska

11. Materiały uzupełniające relikwie:
 / Chmanowska Helena z d. Stępnicki:
1. Inf. o działalności Heleny Chmanowskiej ps. "Kornat" z 14.02.1996 sporządzonej na prośbę rodziny pogrzebowej, mpis kserokop. k. 1 s. 1
 2. Projekt biogramu Heleny Chmanowskiej autorstwa Jolenty Jakubowskiej, mpis oryg z popr. redakcyj. k. 1 s. 2
 3. J. Jakubowska, biogram Chmanowskiej Heleny, [w:] Słowa biograficzne konspiracji podziemnej 1939-1945, wyd. JH PAK, Toruń 1994, k. 1; kserokop. s. 1945 k. 1 s. 3
 4. Notatka H. Marcinkowskiej z 17.03.1995 z rozmowy przeprowadzonej z H. Chmanowską (inf. usup. relikwie i inf. o uwadze o biogramu J. Witymasz-siodłny), mpis k. 1 s. 4

-12-

FUNDACJA ARCHIWUM POMORSKIE ARMII KRAJOWEJ

BIURO FUNDACJI • 87-100 TORUŃ • UL. W. GARBARY 2 TELEFON 271-86
KONTO: WIELKOPOLSKI BANK KREDYTOWY II ODDZIAŁ W TORUNIU NR 356606-4675-132-3

Toruń, 1996.02.14

Helena Chrzanowska ps. "Kornat"

Ur. 30.09.1908 w Krotoszynie w rodzinie rzemieślniczej. Zdobyła wykształcenie średnie, do 1939 r, pracowała jako urzędniczka pocztowa w Bydgoszczy. Harcerka, członek Zw. Zachodniego i LOPP.

Zaprzyjęzona do ZWZ w styczniu 1941 r. w Bartlewie przez Halinę Strzelecką ps. "Angora". Do czerwca 1942, jako mieszkanka Kornatowa a później Lisewa, organizowała służbę sanitarną Wojskowej Służby Kobiet w odwodzie AK Chełmno, prowadziła punkt apteczny i noclegowy w Lisewie. Aresztowana w Lisewie w lipcu 1942 r. Była więziona w Starogardzie Gdańskim i Gdańsku. Od grudnia 1942 w Stutthofie. Przeżyła ewakuację obozu w styczniu 1945 r. i powróciła do Kornatowa. Od 1957 r. zaczęła udzielać się społecznie i była sympatykiem Fundacji "Archiwum Pomorskie Armii Krajowej" w Toruniu. Zmarła 12.02.1996 r. w Chojnicach.

Opracowano na podstawie:

- T. Osobowa H. Chrzanowskiej APAK
- Słownik biograficzny konspiracji pomorskiej cz.1, Toruń 1994

Opracowano na wykorzystaniu pogrzebowe

2
3 mesz.
odrana
Vierken
Klasi Borow
-19
F
C H R Z A N O W S K A Helena z d. Młynarz ps. "Kornat" /1908-1996/,
żołnierz ZWZ-AK, członkini WSK Obw. AK Chełmno Insp. Grudziądz.

Urw 30 IX 1908 r. w Krotoszynie w rodzinie rzemieślniczej;
jako córka Wawrzyńca i Marianny z d. Serek. Zdobyła wykształcenie
średnie i podjęła pracę jako telefonistka na Poczcie Głównej
w Bydgoszczy. Działała w harcerstwie, była członkiem Zw. Zachodniego
i LOPP. W 1928 r. wyszła za mąż za Zygmunta Chrzanowskiego
i do wybuchu wojny mieszkała w Kornatowie.

Wiosną 1940 r., po wysiedleniu z Kornatowa, zamieszkała
z rodziną w Bartlewie, a od 1942 r. w Lisewie pow. Chełmno.
Zaprzyśnięta do ZWZ w Bartlewie w styczniu 1941 r. przez Halinę
Strzelecką ps. "Angora". Pod ps. "Kornat" brała udział w organizowaniu
służby sanitarnej WSK w Obw. AK Chełmno. W Lisewie stworzyła
konspiracyjną aptekę /leki i materiały opatrunkowe dostarczała miejscowa
aptekarka Maria Wielińska/ i punkt noclegowy dla członków AK.
Wysyłała paczki z lekami na teren Borów Tucholskich. Podjęła także
próbę zorganizowania szkolenia sanitarnego oraz gromadzenia
ogłoszeń i zarządzeń niemieckich. We współpracy z Heleną Jarocką
ps. "Czapla" realizowała prawdopodobnie zadania wywiadowcze.
Aresztowana w Lisewie w lipcu 1942 r., była więziona w Starogardzie Gd.
i Gdańsku, a od grudnia 1942 r. w obozie Stutthof. Przeżyła
ewakuację obozu w styczniu 1945 r. i w maju powróciła do Kornatowa.

88 V kon.
centrakcyjnym
Przez pewien okres współpracowała
Nie podjęła pracy zawodowej poświęcając się życiu rodzinnemu.
P. wpływem czasu zaczęła uczestniczyć w lokalnych organizacjach
społecznych. Zmarła 12 II 1996 r. w Chojnicach.

Starsze siostry Heleny-Stanisława, Genowefa, Viktoria Młynarzówny
były również żołnierzami AK i czynnymi członkami konspiracji

St. Biogr. Konsp. Pom. cz. 1, s. 147

AP AK, T.: Chrzanowska H., Młynarz G., Młynarz-Flądrowska W.,
Wielińska M., kartoteka Insp. Gdynia; (hasło: Młynarz Genowefa)

- 1) AK na Pomorzu ...; s. 123, 148-149, 154; St. Biogr. Konsp. Pom. cz. 1, s. 147
- 2) Chrzanowski, Konspiracja..., s. 30; Maclewski, Neugarten ..., s. 342;
- 5) Walka podziemna...; s. 169, 170

Jolanta Jakubowska

Mraga!
Loliscie a strasac Fundacji

3
Odznaczona Brązowym Medalem za długoletnią pracę nauczycielską (1938).
Mąż Olgi, Robert Burczyk ps. „Kaszuba” (1909–1980), ppor. rez., nauczyciel, był
w latach 1942–1944 kmdtem Rejonu Lotnisko Obw. AK Grudziądz.

AP AK, T.: Burczyk O., Burczyk R., Gruss J., Kamiński S., Kisiel S., Materna H.; *AK na Pomorzu...*, Chrzanowski B., Gąsiorowski K., *Wywiad Armii Krajowej na Pomorzu, Część II (1943–1945)*, ZMSt. 1987, nr 7, s. 5–40; Ciechanowski K., *Ruch oporu...*, Jaszowski T., *Okr. Pom. AK. Podokręg...*

Zdzisława Ilińska, Michał Ojczyk

„Słownik biograficzny konspiracji pomorskiej 1939–1945”
Zd. Tokar 1984
Chrzanowska Helena z d. Młynarz, ps. „Kornat” (1908–1996), żołnierz ZWZ–AK, członkini WSK Obw. AK Chełmno Insp. Grudziądz.

Urodzona 30 IX 1908 r. w Krotoszynie w rodzinie rzemieślniczej; córka Wawrzyńca i Mariany z d. Serek. Zdobyła wykształcenie średnie i podjęła pracę jako telefonistka na Poczcie Głównej w Bydgoszczy. Działała w harcerstwie, była członkinią Związku Zachodniego i LOPP. W 1928 r. wyszła za mąż za Zygmunta Chrzanowskiego i do wybuchu wojny mieszkała w Kornatowie.

Wiosną 1940 r., po wysiedleniu z Kornatowa, zamieszkała z rodziną w Bartlewie, a od 1942 r. w Lisewie pow. Chełmno. Zaprzysiężona do ZWZ w Bartlewie w styczniu 1941 r. przez Halinę Strzelecką ps. „Angora”. Pod ps. „Kornat” brała udział w organizowaniu służby sanitarnej WSK w Obw. AK Chełmno. W Lisewie stworzyła konspiracyjną aptekę (leki i materiały opatrunkowe dostarczała miejscowa aptekarka Maria Wielińska) i punkt noclegowy dla członków AK. Wysyłała paczki z lekami na teren Borów Tucholskich. Podjęła także próbę zorganizowania szkolenia sanitarnego oraz gromadzenia ogłoszeń i zarządzeń niemieckich. We współpracy z Heleną Jarocką ps. „Czapla” realizowała prawdopodobnie zadania wywiadowcze. Aresztowana w Lisewie w lipcu 1942 r., była więziona w Starogardzie Gd. i Gdańsku, a od grudnia 1942 r. w obozie koncentracyjnym Stutthof. Przeżyła ewakuację obozu w styczniu 1945 r. i w maju powróciła do Kornatowa.

Nie podjęła pracy zawodowej poświęcając się życiu rodzinnemu. Przez pewien okres udzielała się w lokalnych organizacjach społecznych. Zmarła 12 II 1996 r. w Chojnicach

Starsze siostry Heleny — Stanisława, Genowefa, Wiktoria Młynarzówny były również czynnymi członkiniami konspiracji i żołnierzami AK.

AP AK, T.: Chrzanowska H., Młynarz G., Młynarz–Flądrowska W., Wielińska M., *Kartoteka Insp. Gdynia*; *AK na Pomorzu...*; Chrzanowski B., *Konspiracja...*, s. 30; Męclewski A., *Neugarten...*, s. 342; *Sł. Konsp. Pom.*, cz. 1; *Walka podziemna...*

Jolanta Jakubowska

Czyliński Józef („Grom”, „Jan” KO), „Ludwik”, „Ptak”, „Tadegmund” (dla p nazw. „Georg Rumiński” (190 Okręgu ZWZ–DSZ.

Urodzony 20 skim; syn ogrodniczej. Szkołę pow wiczu, a w 1924 Kościerzynie. O w Szkole Podch zowieckiej i Kon czony dowódcą p niu. W 1930 r. z snym, który odb odbył roczny kur 9 IX 1933 do 19 jednocześnie uko Piechoty w Ren ckm., a po ówicz w Sztapie gen. T.

Na początku dowódcy Armii września w boju 27 września. W c mjr. Józefa Rata honorowym zwo granicę w celu k 20 X 1939 do SZP–ZWZ. W c SZP. W celu rc nawiązał pierwsz Anny i Henryka ul. Nowogrodzkie Michałem Tokar: znowu na Pomor się w mieszkaniu łączności do Wło (eksterminacja tż czał kontynuował jami konspiracyj waldem” i Stroni skim, Wawrzyńce

4

Sprawozdanie z rozmowy przeprowadzonej dnia 15.03.1995 r. z p. Heleną Chrzanowską.

I. Podczas rozmowy uzyskano informacje o niżej wymienionych osobach:

1/ Inspektorat Gdynia: Antoniak Jan, Fladowska Wiktoria, Jarocki Alfons, Młynarz Genowefa, Młynarz Stanisława

2/ Inspektorat Grudziądz: Albertin Jerzy, Kneblewski Maksymilian, Kowalski Stanisław, Kozłowski Władysław, Krzywdziński Józef, Krzywdziński Władysław, Mańkowski Antoni, Sankiewicz Irena, Siemiątkowski, Zagierski Jan, Zastępowski Bronisław, Zawacki Mieczysław

3/. Inne Inspektoraty:

a/ Toruń: Bury Maria, Klein b/ Starogard: Buske Zofia, Grochocka

Anna c/ Tczew: Szklarska Dorota d/ Chojnice: Landowski Jan, Porzyński Alojzy

Sporządzono 24 kartki nazwiskowe.

II. Uwagi:

1/ P. H. Chrzanowska może udostępnić śpiewnik obozowy i więzienny - piosenki zebrane przez p. W. Felchnerowską

2/ na kartce pocztowej, którą Genowefa Młynarzówna otrzymała podczas okupacji powinien być jej nr domu w Gdyni (kartka przekazana dr B. Chrzanowskiemu)

3/ dr Chrzanowski ma ksero a p. Chrzanowska oryginał dokumentu informującego o wykonaniu wyroku na Genowefie Młynarzównie.

4/ Sprostowanie do biogramu Genowefy Młynarzówny:

jest: 24.08.1943 r. została postawiona przed sądem w Berlinie

powinno być: 24.08.1943 r. została zabrana z obozu Stutthof do Berlina

Torné 17.03.95

J. Ma
(jest w aktach G. Stymmer
(siostrze) 124

III/3. Materiały dotyczące okresu
okupacji: Chruanowska Helena z d. Piynor

1. Informacja sporządzone przez
H. Chruanowską o działalności:
Stanisława Glowalskiego, Kneblewskiego
Aleksymiliana, Helene Jarocke,
Klementowski, Dziwodziński; rękp.

Kserokop. + rękp. oryg.

k. 3 s. 1-7

2. Kserokop. notatek Zofii Kopeć
napisane dla Heleny Chruanowskiej,
rękp.

k. 4 s. 8-16

4. Helena Struśowska ps. Augusta, kolumnista
Czł. R. P. w. Tomaszów, na przesiedle
na fa. Tłusty Tamitery i Tomaszów.
V Chojnickiego, celem organizowania Matki
Santowej i obróbki chleba.
Wskazanie punktu aptecznego w Sierści.
Przykucie zapojanego pracownika z
Andriei Gurnymy i przykucie Rany z
dłotką na przesiedlecie sanit.
Wygłaska lekarz do wspaniałych punktów.

V Lekei doktorstwa Hanna Słobianka pracownik
ca apteki w Sierści, i asystent dr. Zygier
stbi z Chelmu. Apteka była w swoim mieszkaniu
V Według wspomnień dr. Zygierkiego brat
najmnie w woz, w Rostrowe w Chelmie
do bratniej wprzeży woz z siostry Nata-
ny. Był był osławionym z AK - AK me
nem. Romanowiata z obam woz po obam
orem wojny. Helena Górnowska

5187

Relacja Kowalskiego Stanisława z 1 -
roku 1958 z działalności ZHR - AK w Sierści

V Stanisław Kowalski ur. 26.09.1889 w Sierści.
Kawata dróg i mostów, procesor skupięci
pracował na terenie Kzbrum - Chelmu
Chelmu - Sierści. W obrębi obiadana
Relacji emeryt zaku w Sierści. Wykonat
Cenę przystawie 7 km przed wozem pod-
stot.

W sierpniu 1941 r. przyjeżdża do Kowalskiego
V Między innymi Kowalski z Chelmu, woz
V z Kąkolca (i inni mieszkanie) były sekretar
stotowa chelmuńskiego celem zorganiz
Kowalski pobliży tej wojny w Kąkolcu
Organizacji ZHR - AK. Ciepły krow.

V Mł. dorobek Stanisław Kowalski.
Kowalski był systemem organizacji. Sierści
ki i Sierści Sierści byli na terenie Sierści
V Kowalski (i inni mieszkanie) Kowalski z Sierści

2/ Sornecchi Jan b. weniawan i Fi Husa
peding bwarowca Korabiego Jan.
mientkanc fego wototo wytyponane jabo
punkt R autokortowy i wozzei wistwa-
tyj potrelj ochrowenue dla owt mky -
najscych hi. H mnyj botumanc wotory
zabuduwat mowar po bruka dno osoby
potrebujze rebowienca.

Letem Kuchlensku wstet awtobrowany.
Leowosi z Korabim wsteta pmeru -
na. Sikt do Korabiego mte wgtowit
hi. Kuchlensku agimut mte zbracha -
Jec mRogo.

Jynigq stiaadai Korabitu w pozobier -
wiku 1941r.

W relaji Heleny Jernkij zebowci
mewniko Kuchlenski, a wisse tejma
organizacji, Bora dwelece w srowie
to I N 2 - AK

Relaji spisele Helene Kuchlenska

II egz. - laska H Cernomorsky
Od prozektu 1940 r. dwelece ma psetue Cernom.

Wrednička z polecenia wiaze obranu 3
stob H Tomunin por. Jygnunt Kuchlensku,
ps. Jygnunt, Cepocnik, witek, Ingwa.

Petmi fupcejs Amcudante Inspektowca
Srednick, bitemu podlegat obrud
kompisacyjny Grudnik, bitemu
Hq bresno, wite z oblicawu danych

powator. Jak mu wiadawo do sbroche
shumawskiego z owot por. Korabrowsky.

V walesci z emene: Albertia Jeny, New Ross;
V V. Abum, Korabie hradycier, Knyrdowich

V (imij nie punitam - rybak) Jemij, Kowstu
Kolejar. Prandysodobnie Albertia dwa -
Lat H inspektowec z Gudu pbrn

Letec pbrict w lateds 1940-1942 r.
Helene Yercica nauowycielka - Kuchlensku

V Mikolaja Fladrocka Kuchlenski i owonek miata
samternej.

Helene Kuchlenska, zepnyzowa pma,
po Kowst

Ziarno - Kowebni

Mat. Fl. 4
[H. Chomokog]
0.02.93

✓ IX 1941 - Kweblenki Nodogumikan

Wahigira A. sekretar sterowce

Sub rady mijskiej w Chetmunic

✓ przyjechali do Kowebnego Stamisiera

zam. w Lisowio celu organizowania

"Komitety Tajnej Organizacji"

✓ Był system Arj. Dony. Akusali: Faworski

✓ Mleczan, Jarnestijun Fiodor, Polent, i

Wojak. Kowalstian.

Kowalstian. Był Medonos drog i mostów.

na terenie Chetmuna Jozic (porozę)

z rezi swojej funkcji mogli i wypuść

to w zatrudnieni osoby które potrzebowały

pracy. Udprany odbywały się w Koweb-

✓ Kowebnego i Chetmunic

✓ Kowebni St. przedtę prapny w 1941

w przedziemku.

Wojak Kowebnego - wieży

Do Linosa do Korca, Berigo jacobita

v Izvniška Morda Burg, me znan

pseudonimom, - 2. Tominar me presece -

me Kleina (bje pred vojno komunisten
r lebelmarie) Opravdeca mi a

Stuttgarter Gym.

Oddruje AK w 1943 do Broelwing

prerogate - elitarne sebi do obora

Konc. Stuttgart.

Radostni fofc vzy my podcas

plebiscytn na Hartni - potriata

Chytráček

6
rodinní Hlaváčková 80293

- ✓ Jarovka Helena - Jarovská z Mlýnska
- ✓ Alfonsen - dostaneček viodonostice
- ✓ vospřipravovate z Kuchelkšim sub z
- ✓ v Klementovšim (Rueblenke) spozpoda -
v ma z Koralskim v Lince ou kouty)
- ✓ v Kasača očes mšicoví mšicoví, Boty
- ✓ v poděla Jef mšicoví Mjaga biktora, u
- ✓ v Mšicoví mšicoví Lenci v Gdyni, (Předt kontakt)
- ✓ Od Jarovské více se do 1941 udryvce si
- ✓ v Hř mšicoví bhotimie u Korymbovského
Kytaka, Korymbovského kora z Dymca
byli v obzvi Kora. Korymbovského
mšicoví. i mšicoví v. povoda mšicoví -
mšicoví mšicoví mšicoví. by byli mšicoví -
mšicoví LBL - AK mšicoví

Chetnno.

Historiske osvob. kve' suauguhs - leca
nie wiadomo mi ay maksich' de A K

V Norvuiska Antvee + pravdopodobno A K

V A. Licuigbte omni +

V i. Gastsposki Brimsten + PAP

V 3 Albertian

V 4 Kuzonske vradyskav +

V Zuchark +

V Clorponka

V Gispdelik

Tajne udaranie

Osoby od 1-4 byly arestovani, ^{byli pytan.} ~~byli~~ Ryzdysy

na nioznu 1944r. do Stampsu

Dr. Legierani - lozen, podcau akupacii spei -

prkorai z RO, vykonavai upravu nos

v Klontone nosa z mosty Kitaranus.

Trat' o'iantov' niemickich organizacii

auty bnti. "Kaizerhen"

Lofia Hopec

8

- aspoňminia solbitki
da pani Chman.

Albertin Jerry müsikat
k. Jarocki ja Chetunni

Zavacki Mieryta müsikat
v Chetunni

Podenas Lopaniki V B zastorelito
go.

Antoniak Janusz AK

pracovat dobat
pracovat a stoceni jak Generefa Mlynar
Ucieli do GG / No Adrode
do GG mozeat v sisece no zolu
porod areni. Chmanovskich. Mrociť z kvan
zygmunt Chmanovski no prosib zomy.

Ogrodnik nad Divsca a Gol. - Dobro
pracovat. faktet zatopymanie.

Janar skii

ks. Promyński

- 12 -

Gen

Bo

Manikowski Róża - mała kł. Promyńska

Młynarz Stanisł.

niezap., wysyłał wędziane
o dratwinie.

Mylonowski Józef o Stutthofu
w 1843 jesienią z Młk.

Jan Zagórski
operował na Polakach
z bratami Koczanymi.
Syn lek. w Bratysławie

ELŻBIETY ZAWACZKI

Bartel Karimiera - M.
Strasni przeduchanie

Kermoma 10
z H. Okramowsky
29.03.85

Borowak - do nigiem samopoc.
paroki.

Clanty - Bury - cirk.
Pmyta do oboru w Stathofu. Jedrite
jako termiska od Kleina z Torunia
do St. Kowalskiego, do disera

Chardlik
SN - przyrodca w Chedmicy
z Stathofu z Albertiem, zastepnikiem
z 1843.

Zygmunt Okramowski - konwojant
Cirkowska z mat. w czasie
skupacji.
Matka dra Cirkowskiego w Chedmicy
(On tu jeszcze tam jest).

Fredkowska Helena, przyrodziona
do Wielimskiej, po str. opart. a wreszt.
Okram

ferockie Helena [harcerka]
[Cimian] har.

(od 1820)
ferockie poprowadziła to czy jej i
moje się zatrudniła w Gdyni u
Genowefy M. kontakty przez
Mikłosa Fladrowskiego i a osiadł okupca
Mój zabronił ferock. konspiracji,
ma się zajęć dziećmi.
Ma tony córki. Jedną z granic.
Jedną mieszka

Bury Teonizy
Maria Magdalena

zm. 28 VI 1875
w Toruniu

brat siostry
81-846 Parnian
ul. Stawieckie 22/14

Początek pracy ferock u Krynolubskich
O tym mówiła Chry.
Krynolubski ^{ojciec} pomagał okupca
Syn zm. po wojnie 1

< Starelecka Halima „Angora“ 4/12
Helena
Jarocko, → skierowała Starel. do
H. Chazanowskiej. Na hasło i pseud.
spotkały się w Liseur.

Hispaniaty crt.
Dr. Mironowicz, Chazanowska do org. - jak
nie wymiennie nazwy.
Wiryta Stareleckiej - polecenie
zorg. - punktu p. stec.
Tab. Pomogła Maria Wieliszka
Nie materiału do AK, ale wyszło
średniata Pracownia u Niemce
Aptekarna. Dostawiała leki dla
Chazan. Cześć dawca dawano,
cześć za pamięć.

Cześć dr. opatrzył / z Chetowicz
dawał lek. Jan Legeński da
wał gt. mat. opatrunkowe
Nie materiał do AK. Nie dwalił
się dobrymi uropl. Zespołu.

W. Szeff. Dziatu sanit. dr. Chojnacki.
- Polecenie zorg. komórki szkolenia
sanit. Chazan. wstrzymać się z tym.
Kolejne wiryty - pytała jak co wygląda

22
24

Thomasi Stamis
po arest. Kneble^{kiego} ^{prezesa} ustatu.
dozorowi karmie niemi
robiczych drogi angolrej Chub
neru a Shraciom. Tu zatrudnia
ukrytujacych si. (Drogomistru).
Ody byly arestowania nichoto. Prujst
z gupe i aristo go do Volksstume.
(Chyby)

Znajoma Ch. a gwinnie fetarsa
pani, dobry mcm. / - organizowala
fatsz. dol. Dalsko

Siostry Dobrowskie z Gdyni.
Ktos u nich nocowal.
Arestowano tylko z siostry brata i rodzies
Renia, Jadrina i dedria (najmlodsze) ni.

Moi i siostra swietnie si bromili - po arest.
"Nic mi aridno" - calej rodzinie

Punkt kontaktowy przy ul. Szwedkiej
w sklepie reparacji. Tu prac.
brat. H. Strzelecki. Kłopoty „Książki
Angora”. Kalina przeszedł.

To tym oddziałem mat. sanit. i leki
Mielnickiej do apteki.

Osobiste elki, schowane na strychu
przepadły w czasie remontu.

Gdy przyjęli to gestapo zabrano już
rodzime. Chw. wycofano z ulki, od ojc.

Orkano już na miejscu. Tu byłoby kilka dni, dwa dni
moż. i rannym. W tym czasie wzięli
z rannymi jako one.

W tym czasie wzięli jako one.

[Szt. rannym dla bronii
(ze względu na 3 osoby)]

Na drugi dzień przyjęli gestapo
z Gdanem.

Do grudnia w Janogardzie.

Zbiła kilkakrotnie do nieprzytom-
ności. Ciężko. Wiatrem wody. Wyrucono
na korytarz. Kapniała a stano przez
gestapowca. Przeszedł komendant.

[Fala aresztowań od Jaroskiego. Hana
(Bony Tucholskie)]

Chłamuścy przygarbili się z Jaroskim
przed wojną!

Starogard → Golanok. 46

14

Zmora przestępczości.
Laska - przestępczość [obroni] - Przestępczość
o 12⁰⁰ w nocy. Najpiękniejsza kulturalnie. Bardzo rozja-
szone, ale nie bił.

[Edwin jest Jarocki i jako, org. - Bardzo
chcieli się tego dowiedzieć]

Mąż i siostra - Stanisław - nie chcieli
wiedzieć o wszystkim. Zostali wypuszczeni]

Na Siichstange (gestapo) zmieniła przestępczość.
Ch. Mata młoda. Nie kryła, ani jej płakała.
A ja nieważnie na badaniu do telana. Nic.
Zawsze rozm. Tak samo. Potem do
Stollhoffa 1939
(nr 17451) 1945

Janek Kropleski młodo.
rodzina a (Chojnica) cl.
zm.

Siostry Dębrzowskiej (3) młodo. Tardne.
Renia Dębrzowska - pakowała garolerybę
nowych ażimiarok
Kropleski Kochał się w R. Dębrzowskiej. Po wojnie
pobrali się. Ona malarka się w Szwecji. Podobnie
przejechał ją pociep. Wspomniany wroni.

Data były Chojnowskiej do ewaluacji
1 XII - 1 IV - Poczeka ze Starogardem
i dozwane. Naprawdę kulturalnie.

IV/A. Korespondencja bieżąca z Elżbietą
Zawacką i Fundacją:

1. List E. Zawackiej z 14.03.1974
(Albertini), odp. kop. k. 1 s. 1
2. list H. Chmanowski z 3.06.1976
(Wiktoria Młynar), odp. oryg. k. 1 s. 2
3. Jak wyżej, z 25.11.1977 (Maria
Wielińska) odp. oryg. k. 1 s. 3
4. Jak wyżej, z 11.12.1977 (odp. oryg. k. 1 s. 4
5. Jak wyżej, z 6.09.1979 (Cwikowski,
Imachowski, Kowalczyk) odp. oryg. k. 2 s. 5-6
6. Jak wyżej, z 5.10.1992 (Genowefa
Młynar, Alfons Jarocki), odp. oryg. k. 1 s. 7-8
7. Jak wyżej (Genowefa Młynar) z
16.02.1991, odp. oryg. k. 2 s. 9-10
8. Jak wyżej, z 21.10.1992 (Stanisława
i Genowefa Młynar), odp. oryg. k. 2 s. 11-13
9. Jak wyżej, z 29.06.1993 (ks. Pompiński,
Lidia Bednarska, Rozja Maczkowska,
Władysław Pawłowski, Stanisław Wo-
wałski, Leżwerski(?); odp. oryg. k. 1 s. 14
10. Jak wyżej, z 3.09.1993 (ks. Pompiński,
Lidia Bednarska, Genowefa Młynar,
Władysław Zawadzki, Helena Jarocka,
Alfons Jarocki, Krzywosiński, Kneblewski,
Kowalski, Jaworski, Klementowski)
odp. oryg. k. 1 s. 15-16

11. Korespondencja elektroniczna - doł.
wiadania w Gdyni ulicy m. Genowefy
Stywna (kwiecień 2008) k. 2 s. 17-18

p. H Chwaniowke

Torun, 14 III 1979r

1

Szanowne i Drogiu Panu,
Cieszę się bardzo, że mogę Paniom
prekazać zakończenie piktur pamiętek.

Moja praca poszła się bardzo powoli.
Obecnie, przesiedlając od kilku miesięcy
nie mogę już, gdyż muszę porównać
nie tylko w tym czasie.

Zdobyłam od p. J. Sachy adres p. Paw-
łowskiej, prosiłam ją o relacje, ale do-
tychczas mi nie odpisała. Pani Drogiu
Pani Heleno, wpatrując się z jej listem
- more Pani uła się wyjechać do re-
lacji od niej. Pomimo tego muszę
wzrostem kobiet w walce przedstawić.
Widzę, że struktury całej PK nie
Pomimo, chcąc tym Pani pomóc o
dane z obwodu chętnie skiego - z ce-
now "ogrodnicze", z Kosiłkowskiej, i
później. Czy p. Albertina J. (Chętno.
Okolno 10) chciałaby i inspekcji Gron-
dzkiej, w obwodzie Chętno? Rogo z
Zadaniem PK Pani może wykonać?

Łęczy bardzo serdecznie pozdrawiamie
Elżbieta Zawacka

Kornatowo, dn 3 VI, 1976 r.

58 Pan

Łanowna i Miła Pani Docent!

Powiem ci znowu nie dostrzegam słowa, spicnę dowiesi,
ze moje i twoje historyczne relacje mam napisać na brudno. Proszę
przepisać na maszynie, a wtedy oszczędzę ci dyskusję o d.p. Genui.
Proszę mnie wspomnieć i wybaczyć. Proszę, oczywiście, jeśli to Ła-
nówna będzie odpowiadać.

Łagodny wyraz pogody
i ile przedmiotów

Helena Brankowa

Kornatowo, dn. 25 XI 1977 r. 58/8

Łaurowa Pani!

W zataczeniu przesyłam relację o niezwykłej
✓cej Marii Welińskiej z Lipowa. Trzeba to
Artało ale lepiej poś'no niż wcale (jak
mówi stare przysłowcie)

Mam sporo pracy i kłopotów. Proszę
zatem wybaczyć mi to niedokonywa-
nie pisma.

Jeżeli Kasia Rogozińska będzie u K.
Pani to proszę jej powiedzieć że na
Arasie Toruń - Gdywia losy Kornato-
wo i ziorkam.

Łączę wyrazy poważania

Helena Łukaszewska

Kornatowo, dn 11 XI 1944 r.

58 Pam

4

Przepraszam i Droga Pani Docent!

Odwrażliwiam się i postaram się odpowiedzieć na list serdecznie, jak osobie bliskiej chociaż mi mieszkanej. Głównie obecnie w takiej sytuacji, że muszę odłożyć na pewien czas napisanie relacji. Ze zdrowiem nie bardzo, jest u mnie 4 letnia nowotwór, poza tym dość gdyżem temu urodziła dzieciętko, no i także różne inne sprawy.

Ponieważ staram się o reutę inwalid-wojenną szukam niepodważalnych świadków, którzy mogliby potwierdzić moją pracę w podziemiu. Właśnie z tym mam dużo kłopotów, bo sporo osób mogących świadczyć nie żyje. To, ale to są problemy nie dotyczące relacji.

Postaram się opracować masę to rzeczy moich i właśnie pniecia podlasa okupacji.

Pravdopodobnie w styczniu będę na imieninach koleżanki, nie wybiesz, to jeżeli to L. Pani odpowiedziało mogłybyśmy się spotkać.

Przepraszam się przysui, że tańte sprawy nie przypominam sobie.

Dla Drogiej Pani uczynię to jednak i postaram się napisać.

Łeore myrany porażania

Helena Ekmanowska

2d Międzywarówne

P. H. Chrojanowska Chęcin
odpisanam 107-79 Komatowo, dnia 6 IX 1979 r.

Droga Pani Elbieto!

Przyłam u dr. Świątkowskiego
w Chęcinach - w szpitalu. Jest poin-
formacją o pracy swojej matki,
gdzie z kilkoma chłopcami
brał udział w tajnych doświadczeniach
mancusania. Podał mi 2 nazwis-
ka. Skieruję u Chęcinach.
Do tej pory nie odzyskałam
ich. Proszę przekaż dr. Świątko-
wskiemu druczek do tak go
poinformować, że takowy
otrzyma. M. p. Frąckowski

nie lętam. Rozmawiałam
z pewną osobą z Chetmusa o
p. Kowalczuk, do kogo mojemu
rzeszarowemu opinia nie była
poklewna. Nie wiem, czy daley
w tym kierunku 'kierac'.
To co było mogła się dowie-
dzieć przekazy Pani.

Proszę również przestać z
druceki dla mnie.

Życzę zdrowia i łask

podrobiecia

Helena Leszczyńska

P. J.

Adres:

dr' E. Kowalski

Ordynator szpitala

~~XX~~ 25 Chetmisy ~~XX~~ - Kod 87-140

Przepraszam za
grypsność.

Chmarny, Chedmon

7

Kornatowo, dn 3 X 1992 r.

Kochane Pani Elbieto!

Przesyłam dokument z Archem dot.
op. Geni. Nie mogę odpuścić wypracowa-
nia. Tak mi się wydaje, że chodzi
do to nadstępcy i nie stryżonem
z portem. Ksero podała p. Dr. Chodźka
Zetęsam również proszę dot. Alfonsa
Jerocińskiego. Jakże zdanie jest Stręga
Pani. Ja myślę, że należałoby pamiętać
jego nazwę w numeracji tabeli pe-
ni, który, a także w tabeli w
w Łąbnowie Chodźki, co propono-
wałam p. Leysmann.

Proszę dać mi wskazówki jak
materij dalej postępować, i powie-

Przebieg wielkim autorytetem, i pewnie
nieu jakim nie Prami sięony.

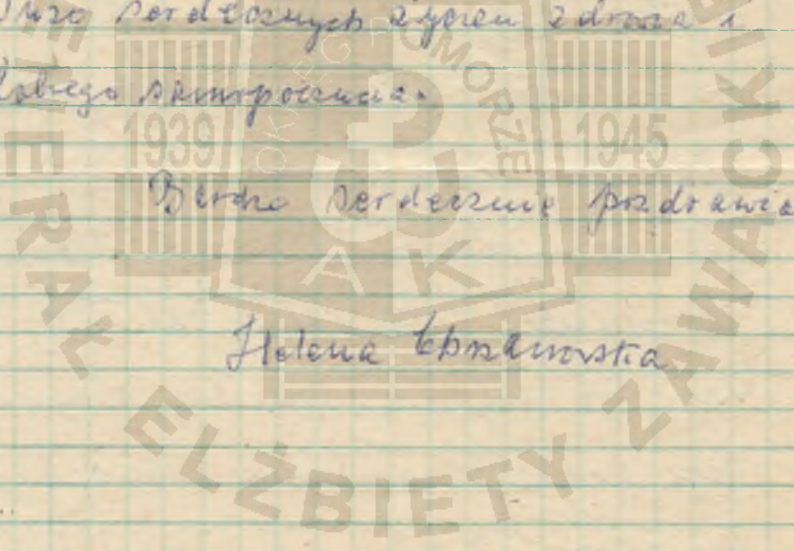
Przemianem jest p. Kisteelsteedt, obywatel
niemk.

to co, nie razie tyje. W gruciu postę-
waniu nie, zdani naszymi probie i przyja-
dę. Do p. w Bydgoszczu napisz jutro.

Dużo serdecznych życzeń zdrowia i
dobrego samopoczucia.

Bardzo serdecznie przydrwiam

Helena Kbmawostia

Chromáček
Helena
Cherama

Charybony, du 16 II, 1991 r. g

Hochana Pami Glibičeto! L 116/17/91

Serdce mi driskuje za pmenauy biuletzu
i ze dšitki dšitki Pami jest nymenionu
moja siostra, sp. Genia v'rod pomordova-
mych. Proze vybacyi, ze cyuis to do-
puro dšitaj, ale zdrowie moje jest kšep-
skie. Bylam v'statiu 3 tyg. v' sp'etahu,
dšeni mu au gnypt, i sene moje jest
cores šelone. To ale mam jui 82 leta.
23 mycnie br. vyšetam 250.000,- z
štore deklaruj jako škadku rocamy. Šboru
bylo byd' može nie zapomny o zšile-
niu Kedy Arbinum.

Hochana i Froga Pami Glibičeto!
Jester' šklut' pomorstich Robot! Jako
melutkie ognivo šencučke akovšiego,
na Pomoru, škladam bi p'etne usuanie
i podpisovanie, za ognou pracy, šelem
prekazania potornym o ludšiaci

czytu, pełnych ofiar i o ludziach, do
których dobre spełnili swe obowiązki;
wobec umiłowanej matki Ojczyzny.
Chyba wróć, przed Tobą Droga Pań-
stwie! Za patriotyzm, odwagę, za wielkie dzieła-
Tania, trud z erów okupacji, i że to, że
praca i męstwo i ofiarne powstawanie nie
zaginie.

Posyłam sobie scygotowci ostatnie i krótkie
pismo, które napisała siostra moja
dł. Genia ¹ w ² w ³ w ⁴ - niedaleko Gdańska.

Być co u wierszowanych gwiazd ¹⁹³⁹ ¹⁹⁴⁵
Już się bronią przez Tę, ¹⁹³⁹ ¹⁹⁴⁵

Białoczerwone mieniący stan dery
~~Wskazane~~ Wskazane z męski i krwi!!!

Kończąc i serdecznie pozdrawiam, ponownie
podam swój adres, bo przez zimę jestem w czołku.

9.1.

89-606 Łódź, kory

M. p. Jowisz

Dużo dobrych zyczeń
z drania, radości

przeżyta

Helena Leona Anna

perka H Chyranomka
Lornatoro, du. 21 x 1992 r. 11

Droga Pani Głębicko?

Prone myślę, że dopiero dzisiaj przesy-
łam do detkora dane dot. moich siostr
miejscowości, Geni i Kiboru. Pobyt w szpitalu,
i dniie diepaki star brnie.
Dziopra moje wiktima zmarła 28 sierpnia 1990 r.
Pochowana jest na cmentarzu w Słonecu.
Dot. sprawy Geni, przesyłam listy prot. z
Rzymu, które nie wiadomo kto je dostarczył.
matka mojej Stanisławie, która mieszkała z siostrą
Genią. Była w więzieniu w Starogardzie. Dwie-
nasz do Warszawy nie nic przysłała i nie miała
bratki otkucisty i zwróciła ją. Mówiła perfect
po niemiecku. Na temat Geni, może to. My
nieobracnie rozmawiała.
Chciałam swiecie uszygi na Zaleszczym Rostke.
Juni Zofie jest mi znane, ponieważ nie pamiętam,
nie jest to jednak miejsce w Pabicy, która spro-
wadziła Geni do R.O, była to matka z którą Geni
współpracowała. Wyjechała z Gdyni przed arentora-

24
prezentu

12
Rochus Pami kelens,

Dziękuję serdecznie za list, za do-
kład - wartości do sp. Geni

Bardzo ciekawie się rozmawia z Pamą,
nie wątpię, że wkrótce nastąpi

W I tonie Stawiska kłopoty pan. nie
popisł biogram Geni i Pam - ale po-
trzeba jeszcze porozmawiać

13
miej Geni. Kertka dostarczył mi
miastko Stawiska.

Do RO wstawiłem ^{zamiast} Geni i Pam - mi się -

2. Kertka.

Przy okazji listy ma wysłania u nas w Krakowie

Rochus. Może ta Kertka zostanie do naszego,

a do tej pory miesi się domowego

Mam dwa osoby na rozmyślanie i wspominać
dobrze i tak. Ma może jodem o Komotoni, ale

Wyjście z Antypedrii na pens. Agencji do

37. Wydziału o przedmiocie do Torunia.

Jestem już stara, nie mogę się kochać, no i toż
dla tego gęsi.

Dwa serdecznie i podziękuję

Zawsza

Helena Lubianka

13- Krynawo, dn. 29 VI 1993

Wpłynęło dnia 6.08.93
L.dz. 775/1993

Droga Pani 'lektora'

- Donoszę uprzejmie, że dotarłam do niestrannego i p. ks. Poręgi -
- ✓ Krzysztofa która mieszka: Lidia Bednarzka 10-347 Olsztyn
ul. Medycy i Farmacji 15 m. 6. Przesyłam jej adres.
Przeprasza z okresu okupacji nie posiada żadnych wiadomości
 - ✓ domni obywatela zalem o nazwie p. Rysz Mikowski, która
przeprasza okupacji przed wojną nie posiadała i p. Poręgiem.
Jeszcze wiadomości praktycznej p. Lidia Bednarzka w Olsztynie.
 - ✓ Witold chodzi o Władysława Pawłowskiego, nie wyskoczył z rodziną -
odpowiedzi - od zuzumnia jego.
Przesyłam adres - odpisem z Zdzisławem Sławu Pastorskim,
relacji skrzynki i relacji Stawiszcza Koralskiego
z Lisow, z Witold wynika, że należy do AK.
Tę to wyskoczył o ks. Poręgiem.
 - ✓ Poręgi jakim relacji o dr. Aleksandrze Wojciechowski
nie dostaję jak lekarski i lekarze, stąd nie mogę

do RO

Wojciechowski
Lidia Bednarzka
10-347 Olsztyn
ul. Medycy i Farmacji 15 m. 6.
2. VIII. 93

Łęcy serdecznie pozdrawiam

Helena Górnowska

dr J. Jankowski - b. pisał o podłomianach
Kontakt
Odpisatam p. H. Górnowskiej kartką
4 08 93 27

Przepraszam do
Wojciechowski
Lidia Bednarzka
10-347 Olsztyn
54

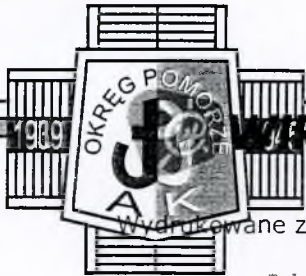
Wpłynęło dnia 7.09.93
Lider 915/4/93

Proza Pani Głębicko!

- Kładem podziękowanie za potwierdzenie odbioru metryki
 dot. Ks. Pomyńskiego i Ferretkiego. Dależ dane, to miłoś, mi-
 liwni dantary p. Lidie Bednarska, niestwienia Ps. Po-
 myńskiego. Adres prodeji poniżej: T. Bednarskiej - metromiast
 prodeiam adres Fundacji i K. Pani. Mam nadzieję, że
 będę jeszcze dalej wiadomości, i niech się, że moje stara-
 nia odniosły skutek. Wiadomości o refundacji teblig pami-
 oller Głębicki miłe zaskoczyła mnie. Proszę o podanie kto jest
 projektodawcą i kiedy nastąpi rozpoczęcie odbiorów, bo chcia-
 łabym być obecna.
- O działaniu na terenie Cechuwa Mięsozawodni Zasadniczego nie wie
 nikt. Obecnie pracuje farmaceuta Zasadniczy Zbigniew i sekretarz
 "Pawocum" w Chwasnowce, ale stwierdził, że nie ma nic napisal-
 nego z obywateli Zasadniczy. Podjęli się nie mówić prawdy.
 Rozmowa z innym moim znajomym. Oni bosem są to jest niedzi-
 elny z tego powodu, wiek około 50 lat.
- Teraz jeszcze o b. członkach AK na terenie Chwasnowki. Ktoś kto
 o których pisał znam od Holcy Jarostoy: Na początku obu-
 pleji farmacji ukrywał się w rodzinny Ks. Kryzodzimski w Chwasnowce.
 Ojciec i synowie creatorów G. wyjeżdżali, zostali wywiezieni do OK w Warszawie.
 Po wojnie nie chcieli o tym mówić. Może być post. Złotowie przynosił
 z tym razem i w Kryzodzimskiego. Może ktoś żyje (ojciec)
 może być mi stereta dotrzeć do nich w Kryzodzimskiego
 To byli rybak.

- ✓ Po uwolnieniu Jarosła przemieścił się na teren białoruski.
- ✓ O niezwykłym Kneblewskim Maksymilianie z domu w Kłajmnie wiesz: spotykał się z Jarosławem w barach kubańskich. W 1849 został uwolniony i zamieszkał w Stettynie.
- ✓ Zajął się robotą Stepa Kowalskiego z domu w Litwie, w której wyznaniem nieśmiało Kneblewski Maksymilian z domu w Kłajmnie. Spotykał się z Jarosławem w barach kubańskich: w Kłajmie.
- ✓ go był również ^{Kneblewski} religioznym sekretarzem stowarzyszenia. Problemem była organizacja Kłajm. Komitety tajnej organizacji Kłajmki wyznawał pacyfizm. Był to 1841 r. w Kłajmie.
- ✓ Raporty z Kłajmskiego Kneblewskiego Maks. w przedstawił w 1841 r. A wiec z domu w Kłajmie, Jarosław, Kłajmski Kłajmski. Po uwolnieniu Kneblewskiego w 1842, Jarosław się spacyfikował. Kłajmski st. wyznaniem nieśmiało stowarzyszenia.
- ✓ Lemiecki Jan - z domu z domu w Litwie, i Janna Jarosława,
- ✓ Mieszkaniec z Litwy. Był prawnikiem systemu Anglii. Był również
- ✓ sekretarzem Kłajmskiego (mieszkał w Kłajmie) z domu w Kłajmnie ale nie bliższego nie wiem, choćby było również pracował z Jarosławem.
- ✓ Właściwie tyle. Wziął ode mnie w domu coś z domu, to nie omówiłam p. Dział zawieszony. Wzrost odnowić i stare wie-
- ✓ dzenia zjednoczyć. Przez wybaczyć pismo, to przedstawił mi.
- ✓ W ulicznym roku piszę list do córki Jarosława, długo, bardzo, nie otrzymała odpowiedzi.

A wiec to. Wobec mnie podziwiam
Helena Cichanowska

FUNDACJA 17**ARCHIWUM I MUZEUM POMORSKIE ARMII KRAJOWEJ
ORAZ WOJSKOWEJ SŁUŻBY POLEK**

WIRTUALNA POLSKA

BIURO FUNDACJI • 87-100 TORUN • UL. PODMURNA 93 • TEL. (0-56) 65-22-186

http://www.um.torun.pl/AK, e-mail: AK@um.torun.pl, fapak@wp.pl

Wydrukowane z adresu: WIELKOPOLSKI BANK KREDYTOWY SA W TORUNIU · NR RACHUNKU 82 1090 1506 0000 0000 5002 0244

Od: Fundacja AK (fapak) <fapak@wp.pl>**Do:** Zenon Ciesielski <zciesielski@mlyniec.gda.pl>**Data:** Środa, 2 Kwietnia 2008 08:20**Temat:** Odp: nazwy ulic

Wygląd tego dokumentu może różnić się od oryginalnego, ponieważ zostały zablokowane niebezpieczne elementy w treści...
Odblokuj Zawsze ufaj temu nadawcy Zgłoś uwagi Ukryj komunikat

Szanowna Pani,

Śp. Genowefa Młynarz ps. "Ewa" nie posiadała stopnia wojskowego - zginęła przecież 7.07.1944. W dokumentacji znalazłam adresy córek śp. Heleny Chrzanowskiej zd. Młynarz, siostry Genowefy. Napisałam listy, jednak nie wiem, czy adresy są aktualne. Powiadomię Panią o ewentualnym kontakcie.

Pozdrawiam

Elżbieta Skerska

Dnia 28-03-2008 o godz. 9:53 Zenon Ciesielski napisał(a):

W dniu 26 marca 2008 r. Rada Miasta Gdyni podjęła uchwałę (nr XVIII/08) dot. nadania dwóm ulicom w dzielnicy Gdynia-Oksywie imienia 1) gen. Marii Wittekówny, 2) Genowefy Młynarz. Ponieważ inicjatywa nadania imienia Genowefy Młynarz nie wyszła z mojej (naszej) inicjatywy, uprzejmie proszę o bliższe informacje, niezawarte w Jej biogramie zamieszczonym w I tomie *Słownika konspiracji pomorskiej*, jak stopień wojskowy (nieuwzględniony w nazwie ulicy!) oraz ew. informacje o rodzinie, których członków można by zaprosić na planowane spotkanie z mieszkańcami dzielnicy. Sprawa jest pilna. Pozdrawiam - Teresa Ciesielska

 Cracow Screen Festival (CSF) Kraków, 2-4 maja 2008

Koncerty oraz sztuka videografii w przestrzeni miejskiej!

Bryan Ferry, Underworld, The Raveonettes, Mattafix

http://klik.wp.pl/?adr=http://corto.www.wp.pl/as/krakow_festiwal.html&sid=296

DRUKUJ

Wydrukowane ze stron: poczta.wp.pl

Od: Fundacja AK (fapak) <fapak@wp.pl>
Do: Zenon Ciesielski <zciesielski@mlyniec.gda.pl>
Data: Czwartek, 10 Kwietnia 2008 11:54
Temat: Odp: nazwy ulic

Szanowna Pani!

Jeden z posiadanych przez nas adresów rodziny śp. Genowefy Młynarz okazał się nieaktualny. Czekam na odpowiedź drugiej z córek śp. Heleny Chrzanowskiej zd. Młynarz - siostry Genowefy. Aby jednak przyspieszyć sprawę, podaję Pani też jej adres:

Pani Sowisło (nie znam imienia)

89 - 606 Charzykowy

Z poważaniem

Elżbieta Skerska

Mistrzowie Boksu Zawodowego podczas największej Gali w Polsce!
Już 19 kwietnia w Katowicach. Sprawdź sam - kliknij:
http://klik.wp.pl/?adr=http://corto.www.wp.pl/as/gala_boksu.html&sid=305

IV/2. Korespondencja z dr. Tadeusem
Gaszowskim:

1. Fragment listu Sł. Chmarnowskiej
do T. Gaszowskiego z 1993 (Pawłowski),
reż. kopia

h. 1 s. 1

Chrząstka Helena
"Orel Pracy"

(młody) (listy 2)

1

Witam wam i listy od Pawłowskiego z
Gestapo z Bydgoni, ale nie było w nich nic ta-
kiego istotnego co mogłoby naprowadzić na
ślad działalności. Etykieta "listach o sprawy
waler. W jednej z rozmów z Pamił. dowiedzi-
łam się że porażnik zaangażowany w Grudzi
był był ekspedient, który pracował w firmie
Koniewski, i tam mieliśmy się z Pawłowskim
wdać.

Witko po aresztowaniu Pawłowskiego zamieszkał
w mieście ZKZ-AX. Łałę dyżur byłam w karcery
i nieśmię przez karcery trafiłam ponownie
do konspiracji. To jest wyzisko co mogę
Pauu przekazać.

W mojej wyprawie ale oddalony 3 km od mo-
jego domu miastka Kwisłowski - rolnik.

Mapinę i dowiedzi się czy musi to zrobić.

Jeśli coś wyzkażam to mapinę.

Nadto dobrze że Pau i ledzi i musi chce upa-
miścić działalność PO na Pomorzu. Mało
się o tym wie i wspomina. Ale "charakte-
rne Pomorze to jest charakterystyczne, że
zrobę robotę i nie wracam na zapłatę i obciążeni-
cie potrzebne o tym mówić i samych czasów
przekazywać. A działali w naszym trudnej sytu-
acji, obywateli - salami wprost nieświadomi, do
i to męczeńskie "eindeutschowanie" które na
Pomorzu było jest ~~nie~~ im wyzkażane. Sama
nie jestem rodowitą Pomor. ale mieszkałam

Helena Chwałowska 8/II 1993

fragment listu
do dr. Jędrzejko 21/980?

T: X: 58/58 Pom.

Grudziądz

Cheanowska Helena

Warty informacyjne

k. 33

587 am

AK
Chetmno 58 Pam

Chrzanowska Helena

2 d. Młynowa - 1

86-220, Rownatowo pro Chetmno

przydała list i zapowiesci wlasny 11 XII 74
wielki w otymeni wetybreni

A. J. skincata, dac wlasny

- o apte kawce Wielin skiej Kasari z
Lisowa k Chetmno

- o Fryckowskiej Helene z Chetmna

rel. D. min W. Goswick, bliz G. K. blizof str 218 organizowani
partny b. k. T. T. i. K. brochi str 220 - grup modelitawnych
mageryn lekias 2412

K

58 P 3 2

1 mare.

4 Chrzanowska Helena 5

6 nie wiadomo z jakich 7

8 - - - - -

10 - - - - -

12 Inst. Hist. PAN "Harcerek" 39-45

Str 287 Ch. H. więzieni. Instytutu zorganizował bunt podnosząc ewakuację. Następnie hasło wyemitował przed miastem i oznajmił, że się poddał, a wszyscy żołnierze strzelano do nich. Bunt osiągnął cel. Tego dnia zainstalowano go w prowizorycznym obozie.

58/p

Chęcińska
- 3 -

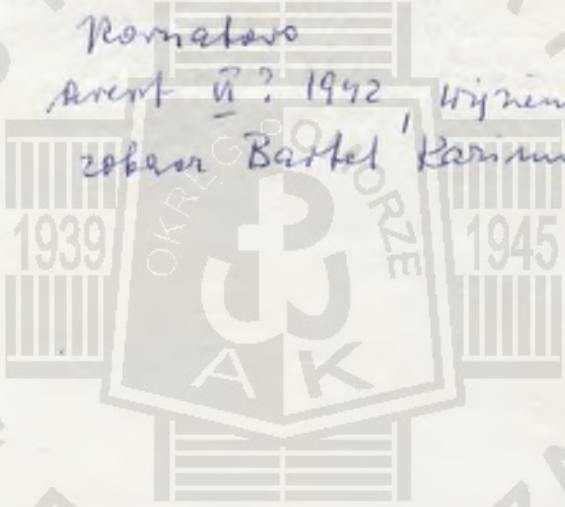
Chęcińska Helena

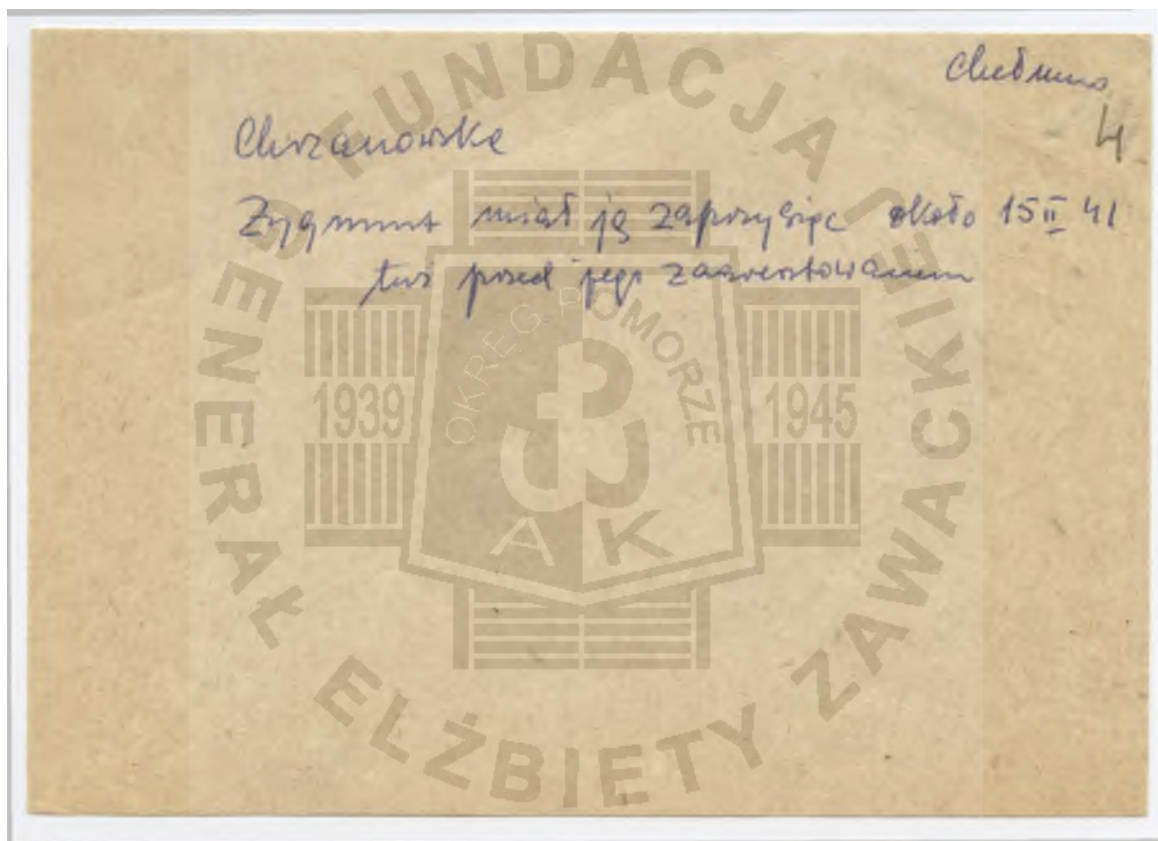
Kornatowo

Arrest w? 1942, Wojenni Stawogard

zobacz Bartel, Karsnina

FUNDACJA
GENERALNA
ELŻBIETY ZAWACKI

adres w okupacji Liseo, pow. Kulm

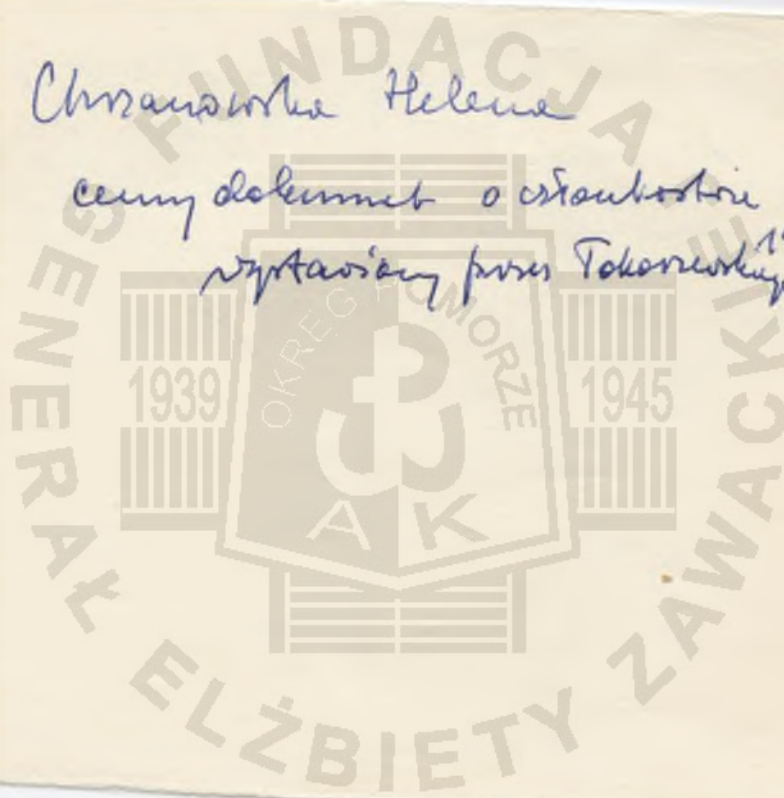
- ym. 1 2 58. Pam 3 AK 6
 4. Chrusanowska Helena 5. Międzywóz
 6. "Kornat" 7 Chrusanowska
 8. Hannygnia i Marianna 9. 30.09.1908, Krotoszyń
 zd. Serek
 10 86-220 Kornatowo 11 awant. \sqrt{a} 42 linow
 pas Chrusanowska
 12i relacja w formie. wzmianki w innych rel.
 Kalendarz Pracy 1970 str 119
 zaproszenie w styczniu 1941 r. przez H. Strużkę z
 Tarnia do ZWz/AK
 gramadzenie tekstu i wyrytki
 punkt mocleparz dla przesyłki do akowca (3x)

K.71/19287

Chrasanowa Helena

ul. T. m. m.
17K 7

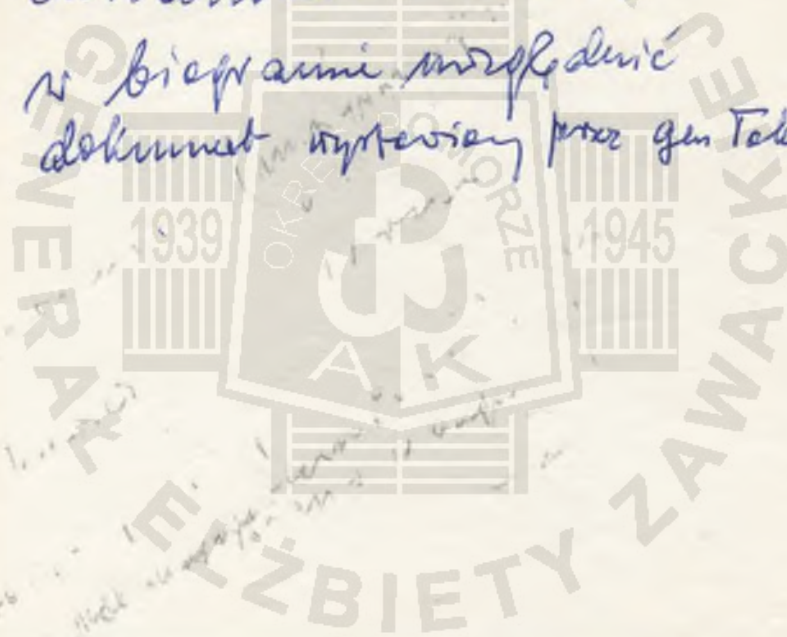
ceony dokument o cstaubotnie OWP
wytaosiany przez Tokonowkogo 1918-1920

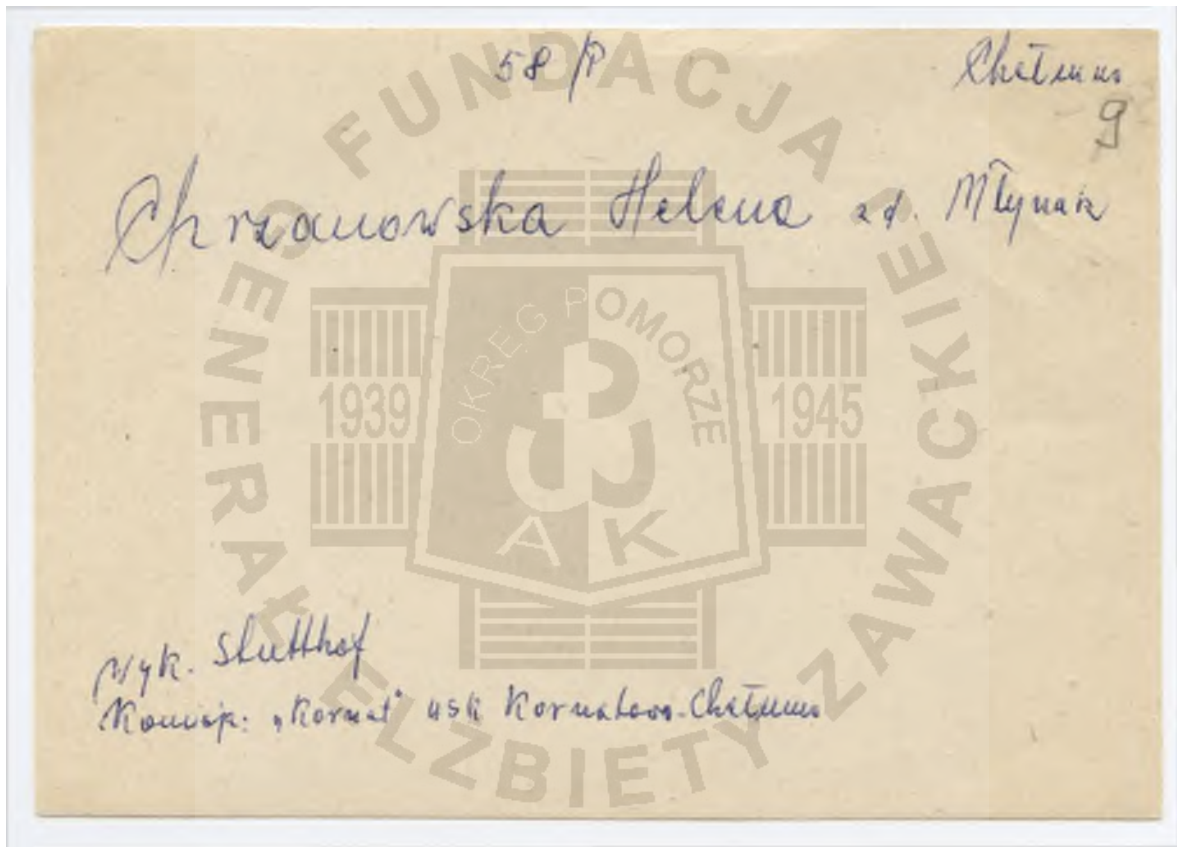

Chróanowska Helena

Chętuw
OPK 8

z biogramami i zdjęciami
dokument historyczny przez gen. Tokarowskiego

Chetmno
HK
10

Chrzanowska Helena

opowiadała, że ^{siostry Wilmam} Gienij aresztowali
w czerwcu, a w maju jadała do Poznań
wstąpiła do niej (do Heleny) i ostatni raz się
widziały.

Na tej ~~leżące~~ ^{portowcy do Wilmam} (leżące dala do Archiwum)
jest chyba w jednym vogu samolot, w drugim
samolot ze spadochronem. Pani Helena odcaj-
tuje to jako potwierdzenie, że „opowiada o leżcej
siostrze mowiąca się, udala”.

(222)
(rozmowa tel. z dnia 2.11.92r.) D. Wak.

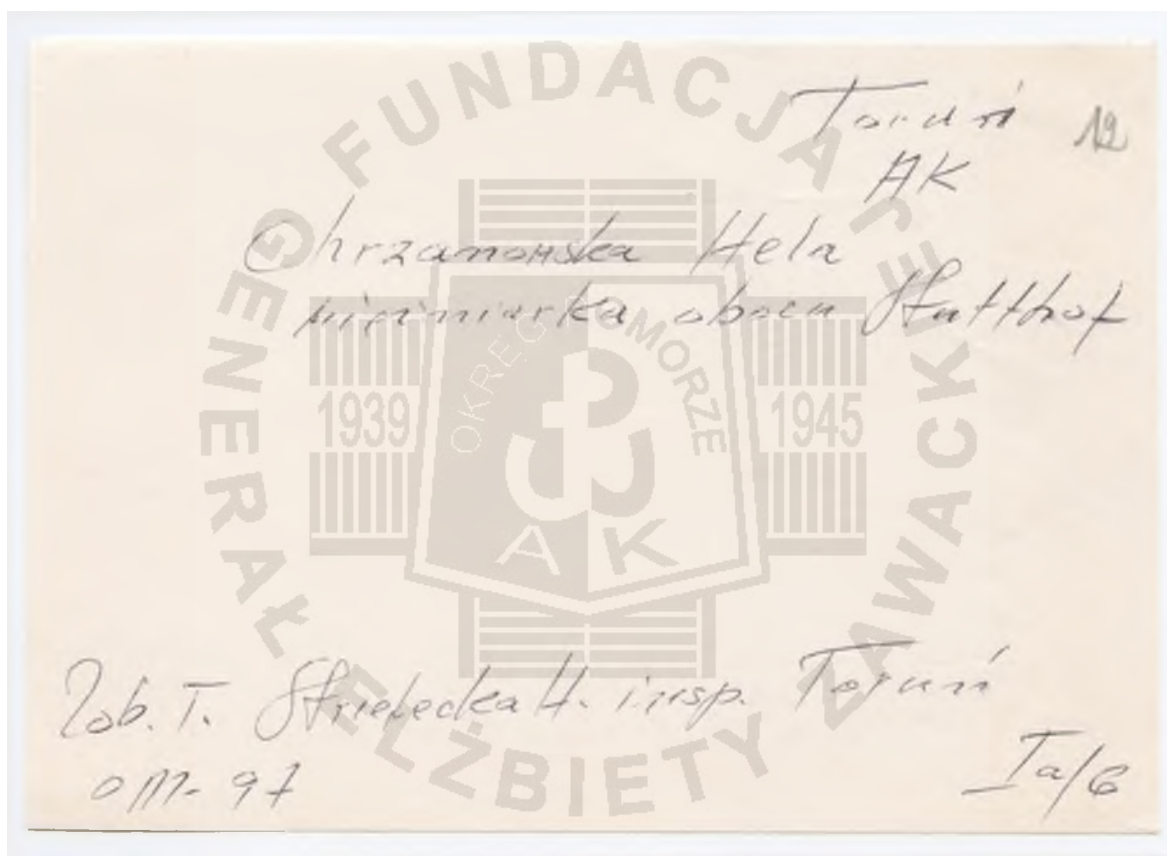
chcimo ~~zadanie~~
242-19 K

11

Chrzanowska Helena
z domu Młynarz
kprocedzite do konspiracji
swoja siostrę, Wiktorię Fiedrowską

zob. rel. H. Młynarz-Fiedrowskiej
nr 180

H.M.M

Chcímno 13

Młynarz Helene
po mężu Chrzanowski
w latach 1921-23 należała do
harcersko. Armatowców, wraz z siostra-
mi przebywała w internium w Szamogardzie
Gd. następnie wyjechała do domu w
Szutthofie.

zob. rel. 2. Kopców w turce nr 130
G. Młynarz

H.M.M

Chetmro
AK
14

Chrzanowska Melena

kontaktowała się tylko
z Jarocka; Strzelecka, i
Chojnackim (lekarz). Zmaga Kopiec z
Obiecała bioquum Jarockiego ^{uzycia}

(rozmowa tel. z E.Z. z dnia 2.11.92.)

D.Wale.

ps. "Skornat" 15
 Chwałowska Helena z d. Mięka
 ur. 30.9.1908 w Strzemieszynie wielk.
 rodzice: Leonard i Maria z d. Serel
 ojciec: mieszkał w Strzemieszynie
 wybrat. średnie urzęd. pracy.
 w czasie wojny do maja 1945, wyjechała
 1940 do Berlina
 I/1941 r. w Berlinie zaprzyjaź. przez Helę
 Strzelecką "Angonia" ^{Tramie} Strzelecką ^{Tramie} znowu ^{Tramie} Jerocki
 Strzelecka poleca ^{Tramie} znowu ^{Tramie} ogi. i zaryzykowała
 życie. w grudniu - nie, dostała do skutku odwo
 tny osoby: lekarz odwoztm, grzeń. lekarz
 aptekarzka wielkim paragonie operacji
 awant. lip/1942 r. w dyscecie, pow. Chęcin Rów ogi.

FUNDACJA
1939 1945
AK
LZBIETY
ZAWACZKI
Grudziądz 17
I W 2 - AK
Chrzanińska Helena, Kornat"
m. Kornatanie prowadzić
konspiracyjny maptelep
na polecenie dr. Chojnackiego

Zob. T. Kąkolowski insp. Grudziądz
O M-97

Ia/2

Chwarszczka

wypisad 80293

Materiał do OOB wysyła przez Państwowe ITAd. dla
zaproszenia przez Strickela | którego znała od dawna
funkcja referenta Samotna
wypisła 1 adres pamięta - chyba kontakt nie powołała

Wypisane ^{genert} wspomnienia od p. Nurek, majanyp, Karol
zaświadczenie dla Strickela posady w Kwigstrawie

nie pamięta: Antoni Janina, Chylini
z listem od Chwarszczki, pisał do Golubka

W g. Chwarszczki, był lokal apteki dla przechowywania kłosa wybranie
Gdynia ul. Staro...
Eppuska je z Berlin

Wypisane wspomnienia były nieraportowane, ale jako
gospodyni leżała wypożyczenia i mi zadrzeła

? Chylini pisał przez Karol Borkel (nie przez majanyp)
a Karol pisał

Chrzanowska Helena

Kornatowska 19
Chetmno

Wieżniacka doza w Stutthofie

Zob. T. K. 101/101 Kopecz Zofia

1. II/94

Chrzanowska Helena
(Helusia z kornatowskiego młyna)

~~Bydgoszcz~~
Actium 20

aresztowana w lipcu 1940 r.

ob. T. K: 348/348 Pom. Brygatowa Waleria

s. 45

Am X'03

Grudziądz
ZWZ-AK
Chrzoniowska Helena ps. "Kornat" 21

T.: Kowalski Stanisław, Insp. Grudziądz,
M-623, I, 1/2.

MGr '84

2/

CHELMNO BYDGOSZCER
AK

22

CHRZANOWSKA HELENA

2 d. MEYNARZOWNA

Lab. 4. Gross Jozef - KO, M-24

11/194

2/

GRUDZIĄDZ

33

CHRZANOWSKA HELENA

2ob. 4. Porsakowska Anna - Ko

K-166

18x/94

a/

Candide

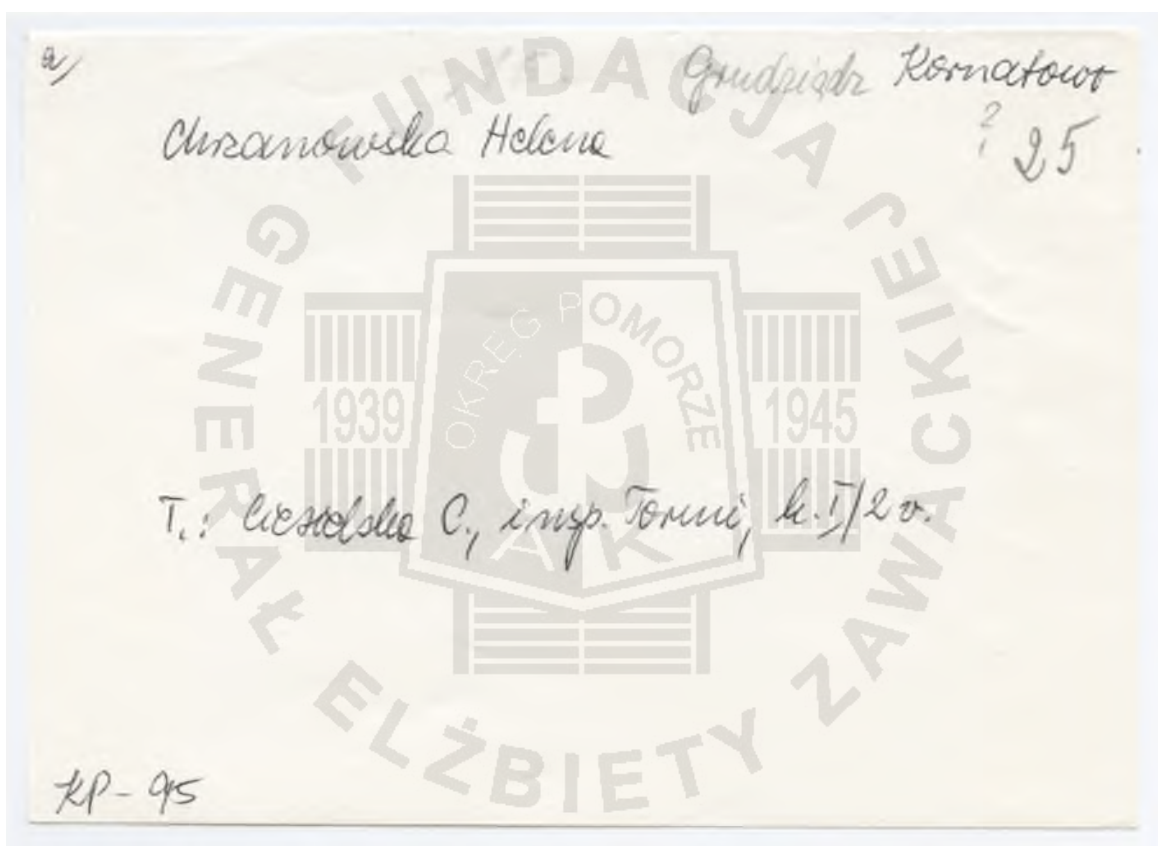
24

Chromowska Helena
z d. Müllera

Kiż none is dozwie Stutthof wraz
z siostrami Geisberg i Kiktoris,

296. T. : Martinowska-Suzca E,
insp Gdynia, I/4

JMM-95

ZWL-AK
Grudziądz

CHRZANOWSKA Helena
ps. "Jarmat"

26

Urodz. 30. IX. 1908 r. w Piotrowymie. Lokalski ZWL-AK
członkini WSP. Obs. Chęcinno Juss. Grudziądz.
Wpisywana do ZWL w styczniu 1942 r. w Hresie.
w lipcu 1942 r. w Lisowie. Obs. Kone. Kutthof.
Przebieg ewakuacji obser. w maju 1945 r. Wzięta do
Londynu.

Zob. St. Biogr. Juss. Sauerstein, T. 3, str. 40
Zachęca. Archiwum Biuro AK
Jonek, 1947 r.

U. Sku/2001

AK
Liceo

27

Chrzaniowska Helena

Współpracowała z placówką 26.67 w Lierwie.
W jej mieszkaniu organizowała się konspira-
cyjna grupa. Aresztowana w lipcu 42r., osadzona
w Służbie.

Życzęci
zob. W. Życzęci Konspiracyja chłopińska 39-45
str. 43

21

CIEMNO
AK
NSK
28

CHRZANOWSKA HELENA

NSK, działalność wydawcza
razem z H. Jarocką, kontakty
z Golińską z Cienowego Miynarz.
Aresztowana latem 1942r.

1941 AK na Pomazku, s. 148, 149

21

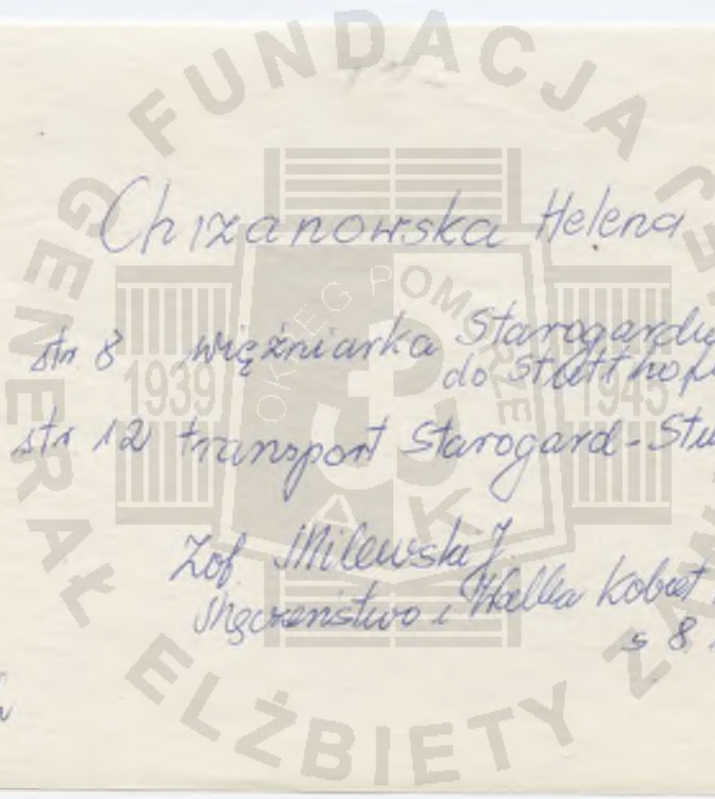
opracowała
PK
29

Chizanowska Helena

sta 8 więziarnia Starogardu stąd do stłt hofu
sta 12 transport Starogard - Stutthof 1.11.42

Łódź Milewska
Inżynierstwo i Hella Kobus Kociewskich
s 8 i 12

Hajwach
95

Gruzińska
AK 30

Chromowska Helena

zm. 12 lutego 1996

w Chojnicach,

pochowana 16 lutego w dzień

Grodzińskie

Orkamska Helena

K-58/58 Pom.

31

Informacje o promie Wsk w Chetmie i jego działalności.

Zob. Muszkiewicz "Uchwał kobiet." str 92

praca magisterska, biblioteka FAPAK

30. VIII. 2005 dk

Pograżeni w głębokim żalu zawiadamiamy, że w dniu 12.02.1996 r. zmarła opatrzona Sakramentami św. ukochana Mamusia, Teściowa, Babcia i Prababcia

śp. Helena Chrzanowska

z domu Młynarz, lat 87

były więzień obozu koncentracyjnego STUTTHOF,
żołnierz AK pseudonim „KORNAT”

Uroczystości pogrzebowe rozpoczną się w dniu 16.02.1996 r. o godz. 12.00 wyprowadzeniem zwłok z kostnicy cmentarnej na Mszę św. pogrzebową do kościoła parafialnego pw. Podwyższenia Krzyża św. w Lisewie. Po Mszy św. nastąpi złożenie zwłok do mogiły na cmentarzu parafialnym.

O czym powiadają pograżone w smutku CÓRKI z RODZINAMI

33607

GRUDZIA 22

AK 32

„Nowości” luty 9

Chrzanowska Helena

Stutthof

(?)

33

SzSz

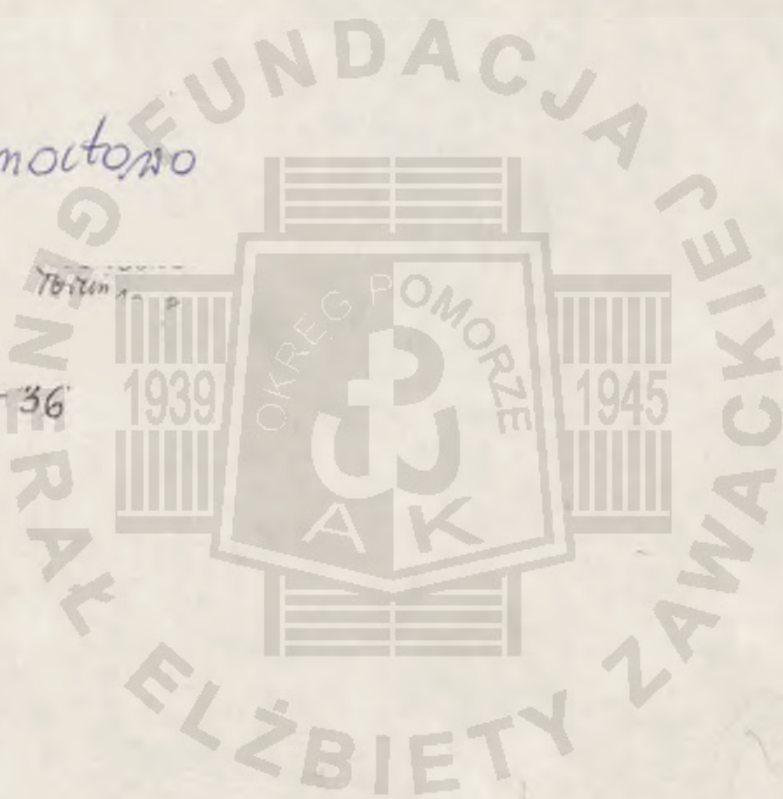
marcerki 1939 - 45, str. 306

K.Wojt., 95.

86-220 Kormoutono

adres córki:

tel. 267-36

Grudziądz

K-58/Pom

ZWZ-AK

Chrzanowska Helena
ps. "Kornat" z d. Młynarz

Chrzanowska Helena

ZESKANOWANE

